

REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ W OPOLU

45 - 315 OPOLE ul. Głogowska 25 C

TEL/FAX (77) 44 152 50, 44 165 64

KONTO : BANK MILLENIUM S.A 65116022020000000041390310 NIP 754 - 26 - 17 - 249

e-mail: rops@rops-opole.pl

OPS.0380-2/17

Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim

**Wielowymiarowa analiza porównawcza
opracowana na podstawie metody *wzorca rozwoju***

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu

Stan na 31 grudnia 2016 r.

Wszelkie wykorzystanie analizy w całości lub w części, w tym
zamieszczonych danych statystycznych,
dozwolone wyłącznie z podaniem źródła

Opole, marzec 2017

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Ubóstwo w Polsce i województwie opolskim w 2015 r.	4
3. Bezrobocie jako istotna przyczyna ubóstwa	10
4. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim – wyniki badania	12
5. Wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem w woj. opolskim	18
5.1 Klienci ośrodków pomocy społecznej	18
5.2 Koszt pomocy środowiskowej w latach 2015-2016	21
5.3 Miara rozwoju a pomoc pieniężna udzielana przez ośrodki pomocy społecznej woj. opolskiego w 2016 r.	25
6. Wnioski	29
7. Rekomendacje	31
8. Bibliografia i materiały źródłowe	32
9. Załącznik	33

1. Wprowadzenie

Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.) opracowano na podstawie danych pochodzących z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu, sprawozdawczości wojewódzkiej z zakresu pomocy społecznej (*Sprawozdanie MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za okres I-XII 2016 r.*), Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego w Opolu, a także materiałów własnych.

Do jej określenia wykorzystano tzw. metodę *wzorca rozwoju* – ekonometryczno-statystyczne narzędzie badawcze pozwalające na uporządkowanie wszystkich gmin woj. opolskiego wg stopnia zagrożenia tym zjawiskiem, tj. od najbardziej do najmniej zagrożonych ubóstwem¹.

Stopień zagrożenia ubóstwem w gminach woj. opolskiego obliczono przy zastosowaniu 4 zmiennych (odniesionych do liczby ludności gminy) związanych z rynkiem pracy i pomocą społeczną. Są to:

- **liczba zarejestrowanych bezrobotnych** (ogółem na terenie gminy) – wskaźnik bezrobocia;
- **liczba osób w rodzinach otrzymujących pomoc z powodu ubóstwa** (wskaźnik niskich dochodów);
- **liczba osób w rodzinach wielodzietnych, objętych pomocą społeczną** (wskaźnik rodzin wielodzietnych);
- **liczba osób w rodzinach niepełnych, objętych pomocą społeczną** (wskaźnik rodzin niepełnych).

Dobór powyższych wskaźników uzasadniają badania zjawiska ubóstwa, prowadzone od wielu lat w Polsce przez Główny Urząd Statystyczny. Potwierdzają one, że zjawisko to ściśle powiązane jest z bezrobociem, niskimi dochodami rodziny (ze źródeł niezarobkowych) oraz wielodzietnością i niepełnosprawnością².

Powiązanie danych o stanie bezrobocia w każdej gminie województwa opolskiego z danymi o liczbie osób uprawnionych do korzystania z pomocy społecznej pozwala na wyłonienie obszarów najbardziej zagrożonych ubóstwem, przy uwzględnieniu zmian i tendencji zachodzących w czasie (analiza wykorzystuje coroczne statystyki rynku pracy i pomocy społecznej).

W oparciu o metodę *wzorca rozwoju*, wykorzystującą powyższe zmienne, ustalono dla każdej gminy wskaźnik wzorca rozwoju, określający stopień zagrożenia ubóstwem. Wskaźnik ten mieści się w przedziale od 0 do 1, przy czym wskaźniki bliskie 0 określają najwyższe zagrożenie ubóstwem, a bliskie 1 – zagrożenie najmniejsze.

W ramach tego wzorca wyodrębniono 4 poziomy zagrożenia ubóstwem:

- wysoki (0,000 – 0,500);
- umiarkowany (0,501 – 0,600);
- niski (0,601 – 0,700);
- bardzo niski (0,701 – 1).

Analiza nie odzwierciedla potencjału ekonomicznego gmin lub zamożności jego mieszkańców. Wskazuje jedynie na zagrożenie występowania ubóstwem w ujęciu terytorialnym, przy uwzględnieniu 4 przyjętych zmiennych.

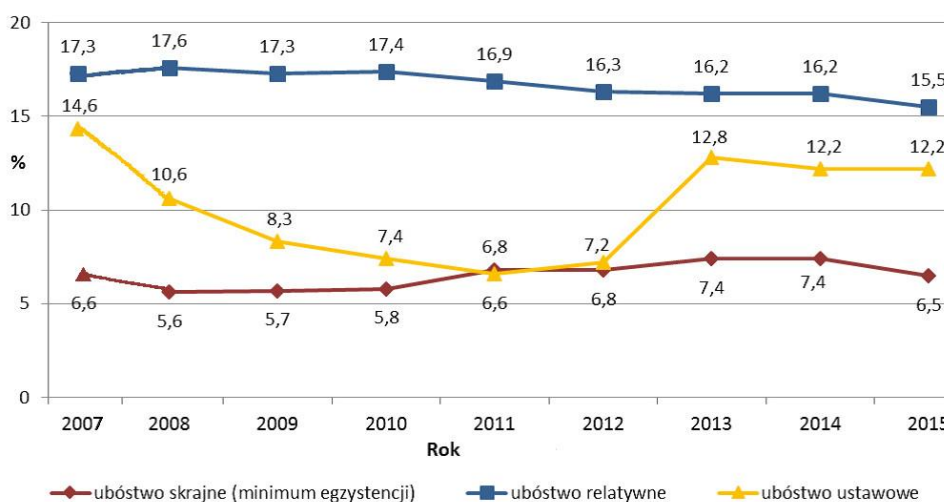
¹ Szczegółowe wyjaśnienia metody przyjętej do obliczenia zagrożenia ubóstwem w gminach woj. opolskiego zamieszczono w analizie *Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim. Wielowymiarowa analiza porównawcza opracowana na podstawie metody wzorca rozwoju*, marzec 2012 (więcej na stronie internetowej ROPS w Opolu pod adresem <http://ois.rops-opole.pl/download/Stopien%20zagrozenia%20ubostwem%202011%20r.pdf>).

² *Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/WZ_ubostwo_w_polsce_2013.pdf (09.03.2016 r.).

2. Ubóstwo w Polsce i województwie opolskim w 2015 r.³

Według informacji GUS o ubóstwie ekonomicznym w Polsce, w 2015 r. nieznacznie zmniejszył się zasięg ubóstwa relatywnego, ubóstwo wg ustawowej granicy pozostało na tym samym poziomie, a zasięg ubóstwa skrajnego spadł z 7,4% do 6,5%⁴.

**Wykres 1. Zasięg ubóstwa w Polsce w latach 2008–2015
(wg przyjętych w danym roku granic ubóstwa)**

Źródło: Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2015 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych), GUS, Warszawa 2016, s.1.

W 2015 r. wskaźniki ubóstwa w woj. opolskim wynosiły:

- **ubóstwo skrajne** (minimum egzystencji) **dotyczyło 6,5% osób** w gospodarstwach domowych - tyle samo co średnio w Polsce (9 pozycja w kraju). W porównaniu do 2014 r. zakres ubóstwa skrajnego spadł w województwie opolskim o 1,5 pkt proc.;
- **ubóstwo relatywne** (50% przeciętnych wydatków) **dotknęło 13,7% osób** w gospodarstwach domowych (średnio w Polsce 15,5%); woj. opolskie zajęło 6 pozycję w kraju pod względem zasięgu ubóstwa relatywnego, a wartość tego wskaźnika spadła w porównaniu do 2014 r. o 0,3 pkt proc.;
- **ustawowa granica ubóstwa** (dochody są mniejsze niż wyznaczony próg ustawowy) **objęła 10,6% osób** w gospodarstwach domowych (w Polsce 12,2%), a mniej niż w woj. opolskim było w województwie śląskim – 7,8%, zachodniopomorskim – 8,1%, mazowieckim (z Warszawą) – 8,3%, dolnośląskim – 9,5% i łódzkim – 10,3%. W porównaniu do 2014 r. zakres ubóstwa „ustawowego” wzrósł o 0,1 pkt proc.

³ Brak danych GUS za 2016 r.

⁴ Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2015 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych), GUS, Opracowanie sygnałowe, Warszawa 2016 r. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/zasieg-ubostwa-ekonomicznego-w-polsce-w-2015-r-,14,3.html?pdf=1> (10.03.2017 r.).

**Tabela 1. Zasięg ubóstwa skrajnego w Polsce i woj. opolskim w latach 2007–2015
(% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej skrajnej granicy ubóstwa)**

Wyszczególnienie	Osoby w gospodarstwach domowych żyjących poniżej minimum egzystencji (ubóstwa skrajnego) w Polsce i woj. opolskim (w %)								
	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Zasięg ubóstwa skrajnego w woj. opolskim	4,0	1,8	2,9	3,6	4,6	4,7	6,1	8,0	6,5
Dynamika wskaźnik	1,0	0,5	1,6	1,2	1,3	1,0	1,3	1,3	0,8
Zasięg ubóstwa skrajnego w Polsce (średnia)	6,6	5,6	5,7	5,8	6,8	6,8	7,4	7,4	6,5
% wartości dla Polski	60,6	32,1	50,9	62,1	67,6	69,1	82,4	108,1	100,0
Pozycja woj. opolskiego wśród 16 województw kraju (1 – najniższa, 16 – najwyższa)	1	1	2	1	2	3	6	9	9

Źródło: *Ubóstwo w Polsce w 2007 r., 2008 r. i 2009 r.* GUS, Warszawa, *Ubóstwo w Polsce w 2010 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych)*, GUS, Warszawa 2010 r., *Ubóstwo w Polsce w 2011 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych)*, GUS, Warszawa, 2011 r., *Ubóstwo w Polsce w latach 2013-2014*, GUS, Warszawa 2014 r. oraz *Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2015 r.*, GUS, Warszawa 2016 r.

W latach 2007 – 2012 zasięg ubóstwa skrajnego w województwie opolskim utrzymywał się na stabilnym, niskim poziomie. W tym okresie woj. opolskie należało do grupy województw o najniższym zakresie tego zjawiska w Polsce, dopiero w latach 2013-2014 zasięg ubóstwa skrajnego wzrósł z 4,7% w 2012 r. do 8,0% w 2014 r.⁵, ale do 2015 r. obniżył się do 6,5%.

Do czynników najbardziej wpływających na zakres ubóstwa skrajnego zalicza się:

- ✓ **niezarobkowe źródła dochodów**, szczególnie osób bezrobotnych (najbardziej zagrożone ubóstwem skrajnym są rodziny utrzymujące się z **innych niż zarobkowe źródła dochodów – 17,9%**, oraz **renciści - 10,7%**, i **rolnicy - 14,7%**);
- ✓ **wielodzietność** – najbardziej zagrożone skrajnym ubóstwem są **rodziny wielodzietne z co najmniej czwórką dzieci (18,1%)**;
- ✓ **miejsce zamieszkania** – **mieszkańcy wsi zagrożeni są ubóstwem ponad 3-krotnie częściej (11,3%) niż mieszkańcy miast (3,5%)**⁶.

W 2015 r. według badania budżetów gospodarstw domowych GUS, granica ubóstwa relatywnego (dochody poniżej 50% mediany przeciętnych dochodów do dyspozycji netto) wynosiła:

- na 1 osobę 734 zł;
- dla 4-osobowej rodziny (2 osoby dorosłe i 2 dzieci) 1 982 zł.

Natomiast granica ubóstwa skrajnego wynosiła:

- na 1 osobę 545 zł;
- dla 4-osobowej rodziny (2 osoby dorosłe i 2 dzieci) – 1 472 zł.

Jednocześnie zagrożonych ubóstwem skrajnym było 6,5% mieszkańców Polski, przy czym wśród:

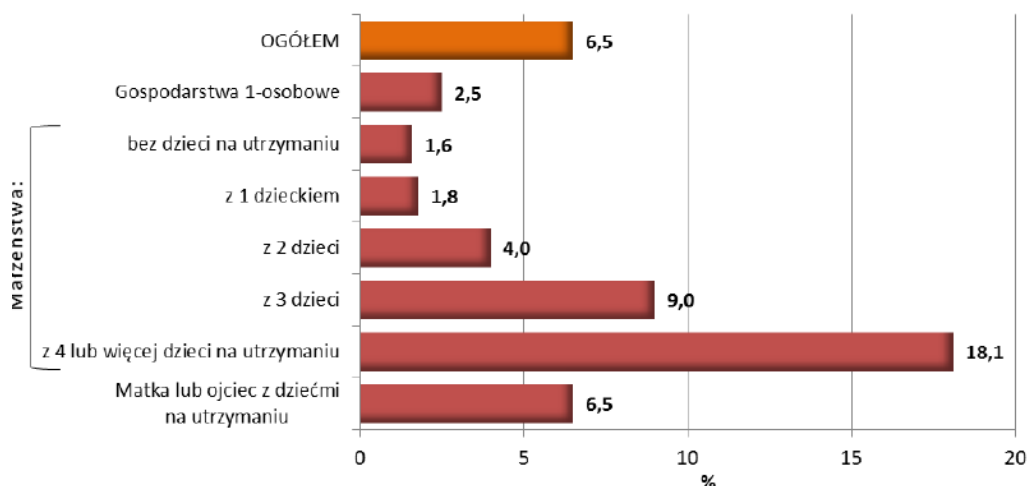
- 1-osobowych gospodarstw – 2,5% osób (wzrost w porównaniu do 2014 r. o 0,2 pkt. proc.);

⁵ Województwo opolskie jest szczególnym regionem, w którym istotnym wpływ na poziom życia mieszkańców mają zagraniczne migracje zarobkowe ludności. W latach 2007-2013 obserwowano „przewagę” przeciętnych wydatków gospodarstw domowych nad przeciętnymi dochodami. Od 2013 r. sytuacja zmieniła się – przeciętne dochody były niższe niż średnie w Polsce.

⁶ *Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2015 r...*, s. 2-5.

- małżeństw bez dzieci – 1,6% (spadek w stosunku do 2014 r. o 0,2 pkt. proc.);
- małżeństw z 1 dzieckiem – 1,8% (spadek w stosunku do 2014 r. o 0,9 pkt. proc.);
- z 2 dzieci – 4,0% (spadek w stosunku do 2014 r. o 0,5 pkt. proc.);
- z 3 dzieci – 9,0% (spadek w stosunku do 2014 r. o 2,2 pkt. proc.);
- z 4 dzieci – 18,1% (spadek o 8,8 pkt. proc.);
- rodzin niepełnych – 6,5% (spadek o 0,9 pkt. proc.)⁷.

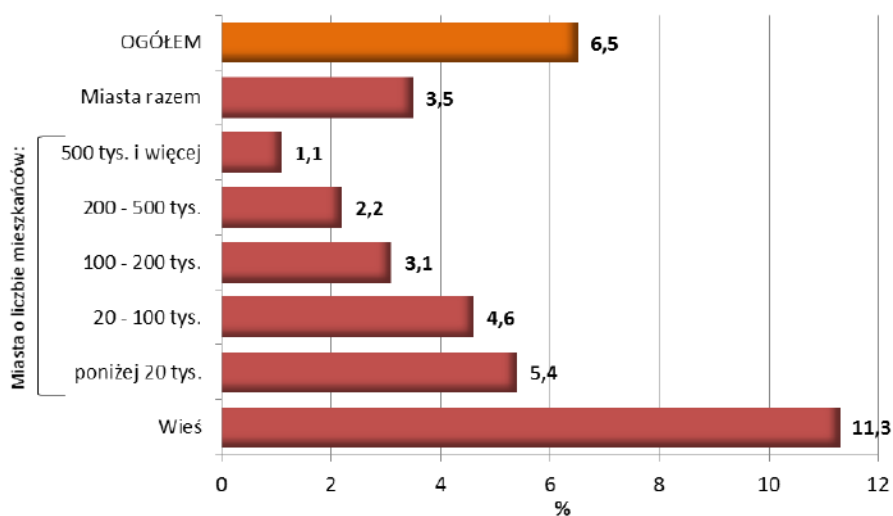
**Wykres 2. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2015 r. wg typów gospodarstw domowych
(% osób w gospodarstwach domowych)**

Źródło: Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2015 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych), GUS, Warszawa 2016 r., s. 3.

Skrajnym ubóstwem najbardziej zagrożeni są nadal mieszkańcy wsi – 11,3% (ponad dwukrotnie częściej niż mieszkańcy miast o liczbie ludności mniejszej niż 20 tysięcy), a najmniej mieszkańcy miast powyżej 500 tys. mieszkańców – 1,1%.

**Wykres 3. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2015 r. wg klasy miejscowości zamieszkania
(% osób w gospodarstwach domowych)**

Źródło: Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2015 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych), GUS, Warszawa 2016 r., s. 4.

⁷ Tamże, s. 6-7 (Aneks tabelaryczny).

Ubóstwem skrajnym najbardziej zagrożeni są mieszkańcy sześciu województw: warmińsko-mazurskiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego, wielkopolskiego, pomorskiego i lubelskiego, a najmniej mieszkańcy centralnie położonych regionów kraju (województwa: mazowieckie i łódzkie), Śląska (województwa: dolnośląskie, śląskie, i opolskie) oraz województwa: lubuskie i zachodniopomorskie⁸.

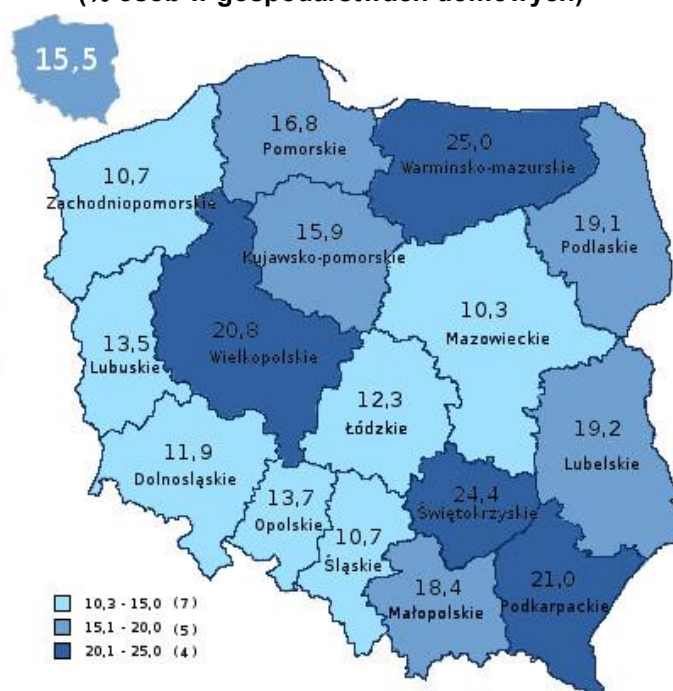
Tabela 2. Zasięg ubóstwa według województw w latach 2012-2015

Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej											
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)				relatywnej granicy ubóstwa				ustawowej granicy ubóstwa			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
OGÓŁEM	6,8	7,4	7,4	6,5	16,3	16,2	16,2	15,5	7,2	12,8	12,2	12,2
Województwo:												
Dolnośląskie	4,6	5,1	5,6	4,0	12,2	12,1	12,0	11,9	5,1	8,9	8,8	9,5
Kujawsko-pomorskie	8,3	9,6	9,5	6,3	19,6	18,8	20,2	15,9	8,4	16,0	15,6	12,5
Lubelskie	8,5	9,4	8,2	8,6	22,9	21,5	17,1	19,2	9,0	17,6	12,8	14,9
Lubuskie	4,9	6,4	7,8	4,8	13,3	15,0	17,4	13,5	5,0	12,2	13,3	11,4
Łódzkie	5,7	6,1	5,4	5,4	13,4	12,5	13,1	12,3	5,7	9,7	9,4	10,3
Małopolskie	6,2	6,0	6,6	8,4	15,6	15,8	16,9	18,4	6,6	12,2	12,1	14,3
Mazowieckie	4,7	5,7	5,2	4,1	11,5	12,4	11,4	10,3	4,6	9,9	8,1	8,3
Mazowieckie bez Warszawy	6,6	8,2	7,7	5,9	16,2	17,2	16,0	14,9	6,4	14,0	11,4	11,9
Opolskie	4,7	6,1	8,0	6,5	9,9	16,1	14,0	13,7	4,8	11,7	10,5	10,6
Podkarpackie	7,0	9,4	8,7	9,3	20,7	20,9	21,1	21,0	8,6	16,9	15,3	17,1
Podlaskie	10,7	11,2	10,9	7,8	23,0	22,7	23,9	19,1	10,7	17,6	18,0	13,4
Pomorskie	9,8	9,2	6,5	8,6	20,3	19,2	14,8	16,8	10,6	15,4	11,6	13,6
Śląskie	4,5	4,9	4,7	3,4	11,3	11,2	11,9	10,7	4,8	8,3	8,9	7,8
Świętokrzyskie	10,5	8,5	12,2	11,3	24,3	19,7	22,6	24,4	12,2	13,6	17,2	18,6
Warmińsko-mazurskie	13,5	13,2	14,8	12,5	24,7	25,4	26,0	25,0	13,8	20,2	21,0	21,1
Wielkopolskie	8,5	8,9	10,1	8,9	19,7	19,2	21,7	20,8	8,5	15,5	16,4	16,7
Zachodniopomorskie	5,7	7,1	7,2	3,6	14,8	15,3	15,3	10,7	6,4	11,6	12,0	8,1

Źródło: Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w latach 2012-2015 – podstawowe dane (na podstawie Badania budżetów gospodarstw domowych), GUS, Warszawa 2016 r., s. 8

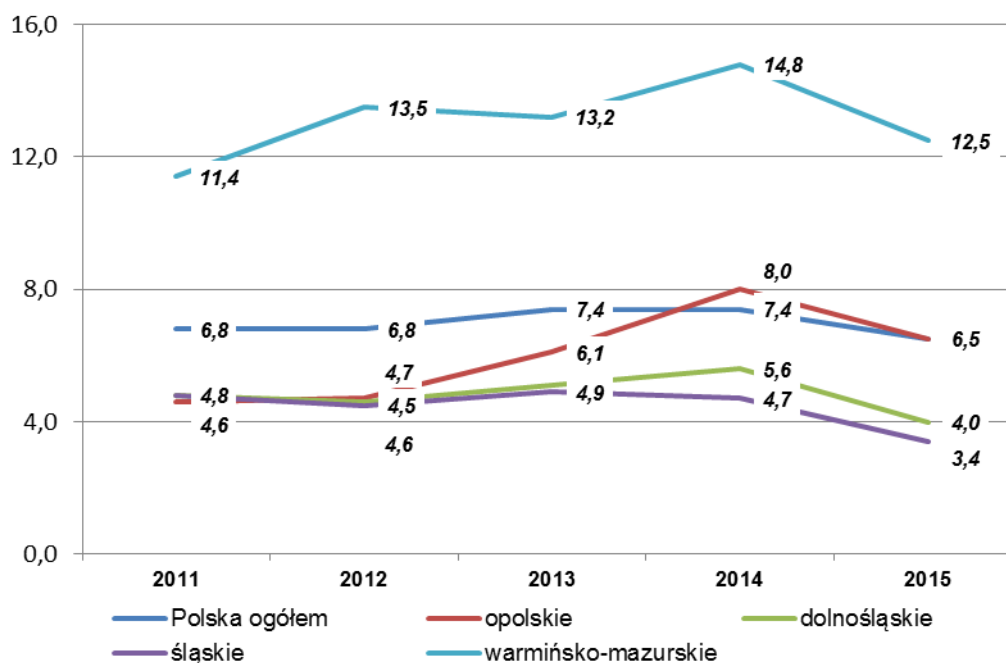
⁸ Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w latach 2012-2015 – podstawowe dane (na podstawie Badania budżetów gospodarstw domowych), GUS, Warszawa 12.08.2016 r. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/zasieg-ubostwa-ekonomicznego-w-polsce-w-2015-r-,14,3.html> (16.06.2017 r.)

**Mapa 1. Wskaźnik ubóstwa relatywnego w Polsce w 2015 r. – wg województw
(% osób w gospodarstwach domowych)**

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie aneksu tabelarycznego do opracowania sygnałowego *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2015 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych)*, GUS, Warszawa 2015 r.

Wykres 4. Zmiany wskaźnika ubóstwa skrajnego w Polsce i wybranych województwach w latach 2011-2015 (% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej skrajnej granicy ubóstwa)

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2015 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych)*, GUS, Warszawa, 2016 r.

Tabela 3. Wartość granicy ubóstwa wg wybranych typów gospodarstw domowych w latach 2012-2015 r^a

Granice ubóstwa	Gospodarstwa 1- osobowe				Gospodarstwa 4 – osobowe (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14)			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
	w zł							
Skrajnego (minimum egzystencji)	519	551	540	545	1401	1486	1458	1472
Relatywnego	693	706	713	734	1871	1906	1926	1982
Ustawowego ^b	542	542	542	634	1824	1824	1824	2056

^a Poziom granic w IV kwartale.

^b Dla osoby samotnie gospodarującej próg ubóstwa wynosił: do września 2012 r. – 477 zł, od października 2012 r. do września 2015 r. – 542 zł a od października 2015 r. – 634 zł. Dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym próg ubóstwa wynosił: do września 2012 r. – 351 zł, od października 2012 r. do września 2015 r. – 456 zł a od października 2015 r. - 514 zł.

Źródło: *Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w latach 2012-2015 – podstawowe dane (na podstawie Badania budżetów gospodarstw domowych)*, GUS, Warszawa 2016 r., s. 2.

Wzrost wskaźnika zagrożenia ubóstwem skrajnym w woj. opolskim (zwłaszcza w latach 2013-2014), nie wpłynął na zwiększenie zakresu pomocy społecznej.

W 2016 r. liczba świadczeniobiorców ośrodków pomocy społecznej w woj. opolskim spadła o 6%, do 35 041 osób, a liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców do 52 986, tj. o 7,5% (spadek liczby beneficjentów wynikał głównie ze spadku bezrobocia i liczby osób kwalifikujących się do zasiłków okresowych z tego tytułu).

Świadczeniobiorcy stanowili 3,5% mieszkańców województwa, a osoby w ich rodzinach 5,3%.

Ubóstwo wg grup wieku

Według badań budżetów gospodarstw domowych GUS w latach 2012-2015, od 2012 r. ubóstwem zagrożone są najbardziej dzieci do 17 lat, następnie osoby w wieku produkcyjnym, a najmniej w wieku poprodukcyjnym.

W 2015 r. wg relatywnej granicy ubóstwa było: 20,6% dzieci do 17 lat, 14,8% osób w wieku produkcyjnym (18-64 lat) oraz 10,6% osób pow. 65 lat⁹.

Celem m. in. ograniczenia ubóstwa wśród dzieci i młodzieży, wprowadzono 1 kwietnia 2016 r. program pomocy państwa w wychowaniu dzieci. Z informacji Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej wynika, że świadczenia z pomocy społecznej ograniczają jedynie ubóstwo skrajne, nie chroniąc przed ubóstwem relatywnym. Jak podaje MRPiPS, powołując się na badania EU-SILC2013, wprowadzenie świadczenia wychowawczego dla rodzin z dziećmi (program 500+) może istotnie poprawić sytuację rodzin, w tym „obniżyć liczbę dzieci zagrożonych ubóstwem relatywnym nawet o połowę”¹⁰

⁹ Tamże, s. 6

¹⁰ *Wpływ programu Rodzina 500 plus na zagrożenie ubóstwem*, MRPiPS, s. 2 <http://www.mpips.gov.pl/wsparcie-dla-rodzin-z-dziecmi/rodzina-500-plus/dokumenty-i-opracowania/wplyw-programu-rodzina-500-plus-na-zagrozenie-ubostwem/> (28.03.2017).

3. Bezrobocie jako istotna przyczyna ubóstwa

Wg stanu na 31 grudnia 2016 r. liczba bezrobotnych w woj. opolskim wyniosła 32 419 osoby (spadek w stosunku do 2015 r. o 3 784 osób, tj. o 10,5%).

Stopa bezrobocia osiągnęła wartość 9,0% (w 2015 r. 10,2%), co sytuowało Śląsk Opolski na 8 miejscu w kraju (średni wskaźnik stopy bezrobocia w Polsce – 8,3%).

Najwyższą stopę bezrobocia miały powiaty: prudnicki (13,7%) i głubczycki (13,4%), a najniższą Miasto Opole (4,9%).

W 2016 r. – podobnie jak w latach 2014-2015 - **liczba bezrobotnych spadła we wszystkich powiatach województwa opolskiego** (najwięcej w powiecie nyskim - o 1 010, a najmniej w powiecie namysłowskim - o 75 osób).

We wszystkich powiatach województwa spadła też **stopa bezrobocia** (najwięcej w powiecie nyskim o 2,3 pkt proc., a najmniej w Opolu Mieście o 0,4 pkt proc.).

Tabela 4. Bezrobocie w woj. opolskim w latach 2014-2016

Lp.	Powiaty	Liczba bezrobotnych według stanu na 31 grudnia					Stopa bezrobocia w proc. *			
		2014 r.	2015 r.	2016 r.	Wzrost / spadek bezrobocia w stosunku do 2015 r.	Wzrost / spadek 2015 r.=100%	2014 r.	2015 r.	2016 r.	Wzrost / spadek w pkt. procentowych do 2015 r.
1.	Brzeski	5 055	4 016	3 638	-378	90,6	17,6	14,0	12,5	-1,5
2.	Głubczycki	2 730	2 266	2 129	-137	94,0	16,7	14,2	13,4	-0,8
3.	Kędzierzyńsko-Kozielski	4 099	3 921	3 449	-472	88,0	12,4	11,7	10,4	-1,3
4.	Kluczborski	2 626	2 240	2 018	-222	90,1	12,6	10,7	9,7	-1,0
5.	Krapkowicki	2 340	2 116	1 822	-294	86,1	8,9	7,8	6,8	-1,0
6.	Namysłowski	2 308	1 638	1 563	-75	95,4	16,4	12,7	11,8	-0,9
7.	Nyski	7 234	6 037	5 027	-1 010	83,3	16,9	14,3	12,0	-2,3
8.	Oleski	2 048	1 777	1 587	-190	89,3	8,6	7,5	6,6	-0,9
9.	Opolski	4 525	3 934	3 611	-323	91,8	11,9	10,2	9,3	-0,9
10.	Prudnicki	3 237	2 689	2 388	-301	88,8	18,0	15,2	13,7	-1,5
11.	Strzelecki	1 958	1 836	1 658	-178	90,3	8,5	7,7	6,6	-1,1
12.	Miasto Opole	4 201	3 733	3 529	-204	94,5	6,0	5,3	4,9	-0,4
Woj. opolskie - razem		42 361	36 203	32 419	-3 784	89,5	11,9	10,2	9,0	-1,2

* stan na 31 grudnia

Źródło: obliczenia własne na podstawie statystyk WUP w Opolu: *Analizy sytuacji na rynku pracy województwa opolskiego w 2014 r. i 2015 r. oraz Informacji o rynku pracy w województwie opolskim w styczniu 2017 r.* <http://wupopole.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy> (16.03.2017).

Na spadek w latach 2014-2016 stopy bezrobocia (z 11,9% do 9,0%) i zarejestrowanych bezrobotnych (o 9 942 osoby, tj. o ponad 30%) wpływ miały m. in.:

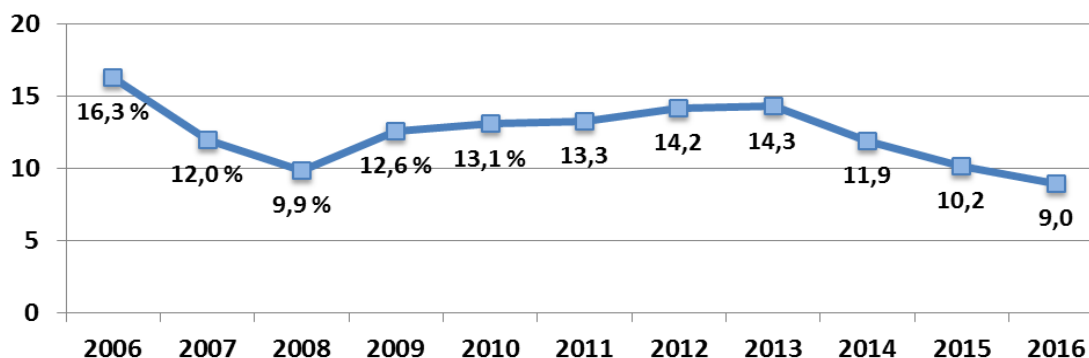
- wzrost zatrudnienia – zmniejszyła się liczba bezrobotnych z tytułu podjęcia pracy i zatrudnienia subsydiowanego (prac interwencyjnych, robót publicznych, refundacji nowoutworzonych stanowisk pracy, dotacji na podjęcie działalności gospodarczej, a także działań aktywizacyjnych instytucji rynku pracy w formie staży i szkoleń)¹¹;

¹¹ Więcej: *Informacja o sytuacji na rynku pracy wg stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku*, WUP w Opolu, s. 12, *Analiza sytuacji na rynku pracy województwa opolskiego w 2015 roku*, WUP w Opolu, Opole 2016, s. 12-14 oraz *Informacji o rynku pracy w województwie opolskim w grudniu 2016 r. i styczniu 2017 r.* <http://wupopole.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy> (16.03.2017)

- spadek liczby mieszkańców i postępujący proces starzenia się ludności województwa (zmniejszenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy wzroście osób w wieku produkcyjnym, a szczególnie w wieku poprodukcyjnym);
- sytuacja gospodarcza, która przełożyła się na wzrost przeciętnego, miesięcznego dochodu rozporządzalnego na osobę w Polsce do 1 386 zł w 2015 r.¹² (z 1 299 zł w 2013 r., tj. o 6,3%)¹³.

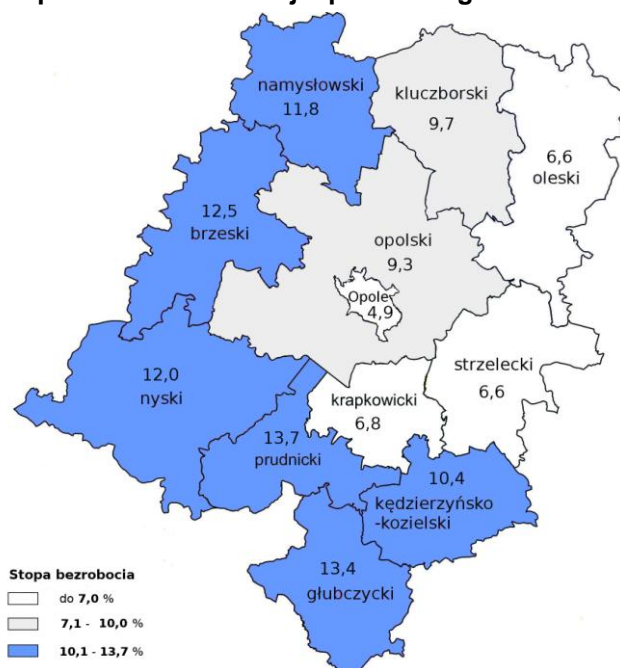
W efekcie woj. opolskie odczuwa podobne tendencje na rynku pracy jak w innych regionach w Polsce, przy jednoczesnej specyfice i wielkości zagranicznych migracji zarobkowych i bardziej zauważalnym niż w innych województwach zjawisku depopulacji¹⁴.

Wykres 5. Stopa bezrobocia w woj. opolskim w latach 2006 - 2016

Źródło: obliczenia własne ROPS w Opolu na podstawie danych WUP w Opolu

Mapa 2. Stopa bezrobocia w woj. opolskim wg stanu na 31.12.2016 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie danych WUP w Opolu.

¹² Zob. Obwieszczenia Prezesa GUS za: 2015 r. (<http://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/obwieszczenie-w-sprawie-przecietnego-miesiecznego-dochodu-rozporzadzalnego-na-1-osobe-ogolem-w-2015-r-294,2.html>) oraz 2014 r. (<http://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/obwieszczenie-w-sprawie-przecietnego-miesiecznego-dochodu-rozporzadzalnego-na-1-osobe-ogolem-w-2014-r-294,1.html>) (23.03.2016 r.).

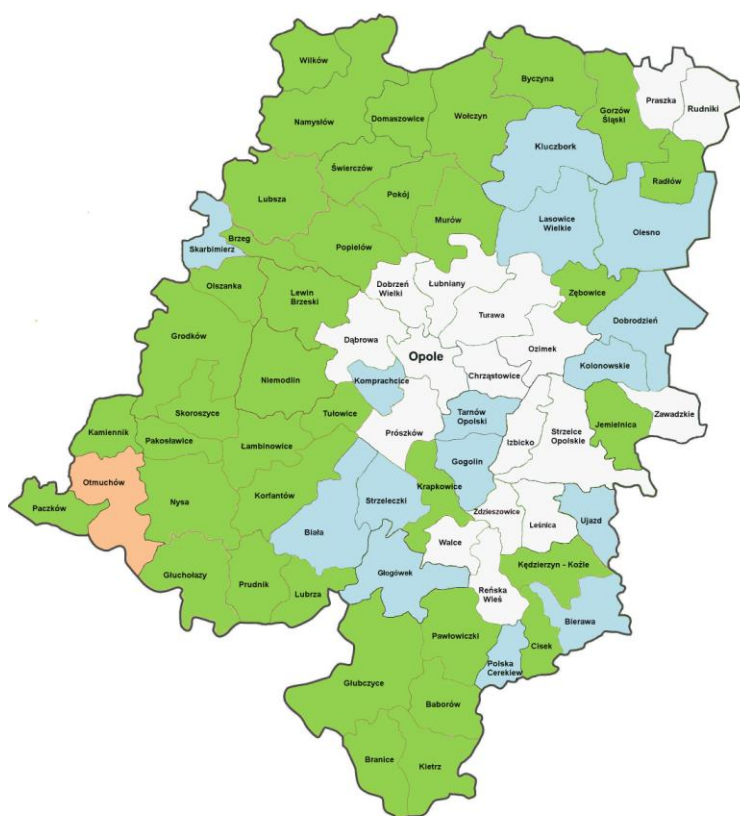
¹³ Brak danych za 2016 r.

¹⁴ R. Jończy, D. Rokita Poskart *Wpływ zagranicznych migracji zarobkowych na sytuację społeczno-demograficzną województwa opolskiego*, Opole, listopad 2012 - ekspertyza wykonana na zlecenie Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu.

4. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim – wyniki badania

Na podstawie obliczeń dokonanych w oparciu o **metodę wzorca rozwoju** opracowano „ranking” gmin – od najmniej do najbardziej zagrożonych ubóstwem w woj. opolskim w 2016 r. Wskaźnik stopnia zagrożenia ubóstwem waha się od najniższej wartości w Otmuchowie (0,495) do najwyższej wartości (1) w Prószkowie.

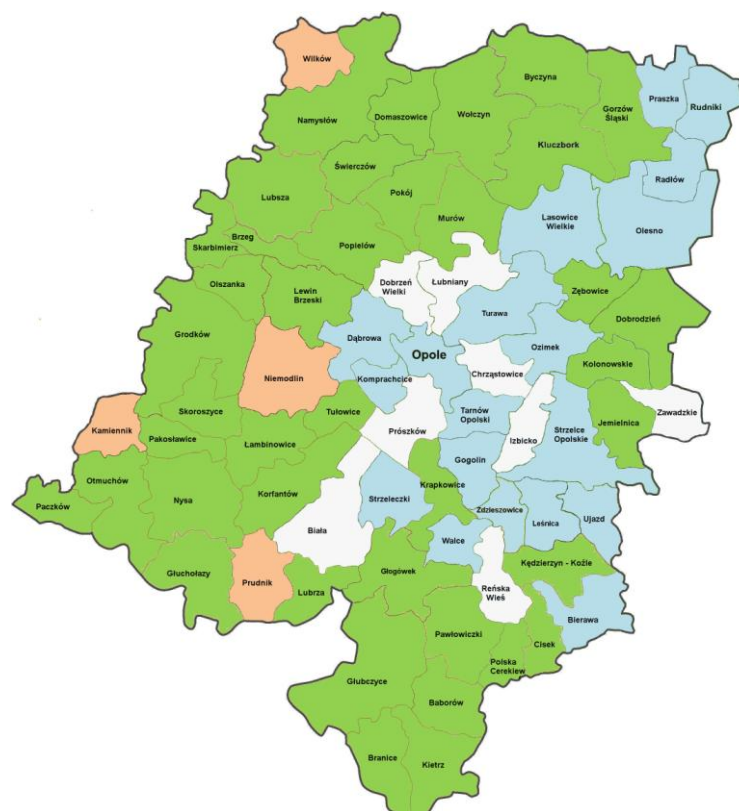
Mapa 3. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim obliczony wg metody wzorca rozwoju – stan na 31.12.2016 r.

Legenda:
Stopień zagrożenia ubóstwem w 2016 r.

wysoki	umiarkowany	niski	bardzo niski
0,000 - 0,500	0,501 - 0,600	0,601 - 0,700	0,701 - 1,000

Mapa 4. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim obliczony wg metody wzorca rozwoju – stan na 31.12.2015 r.

Legenda:
Stopień zagrożenia ubóstwem w 2015 r.

wysoki	umiarkowany	niski	bardzo niski
0,000 - 0,500	0,501 - 0,600	0,601 - 0,700	0,701 - 1,000

Tabela 5. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim
obliczony wg metody wzorca rozwoju – stan na 31.12.2016 r. – układ gminny

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2016 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2016 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)
1.	Prószków	1	37.	Skoroszyce	0,591
2.	Reńska Wieś	0,800	38.	Korfantów	0,591
3.	Strzelce Op.	0,796	39.	Cisek	0,578
4.	Dobrzeń Wlk.	0,777	40.	Pawłowiczki	0,576
5.	Zawadzkie	0,771	41.	Popielów	0,575
6.	Izbicko	0,766	42.	Tułowice	0,575
7.	Ozimek	0,760	43.	Nysa	0,571
8.	Chrzastowice	0,754	44.	Łambinowice	0,568
9.	Opole	0,753	45.	Gorzów Śl.	0,565
10.	Praszka	0,746	46.	Jemielnica	0,565
11.	Leśnica	0,740	47.	Krapkowice	0,563
12.	Zdzieszowice	0,731	48.	Brzeg	0,563
13.	Dąbrowa	0,725	49.	Murów	0,550
14.	Rudniki	0,718	50.	Grodków	0,549
15.	Turawa	0,718	51.	Pakosławice	0,546
16.	Łubniany	0,713	52.	Zębowice	0,545
17.	Walce	0,704	53.	Kietrz	0,545
18.	Strzeleczyki	0,681	54.	Wołczyn	0,543
19.	Biała	0,680	55.	Olszanka	0,536
20.	Komprachcice	0,678	56.	Kędzierzyn-Koźle	0,535
21.	Lasowice Wlk.	0,668	57.	Pokój	0,535
22.	Polska Cerekiew	0,667	58.	Lewin Brzeski	0,531
23.	Ujazd	0,666	59.	Byczyna	0,529
24.	Olesno	0,666	60.	Paczków	0,526
25.	Gogolin	0,647	61.	Baborów	0,523
26.	Tarnów Op.	0,647	62.	Świerczów	0,523
27.	Bierawa	0,633	63.	Głubczyce	0,521
28.	Skarbimierz	0,626	64.	Kamiennik	0,513
29.	Głogówek	0,613	65.	Lubrza	0,511
30.	Kolonowskie	0,609	66.	Domaszowice	0,511
31.	Kluczbork	0,601	67.	Wilków	0,506
32.	Dobrodzień	0,601	68.	Niemodlin	0,503
33.	Głucholazy	0,598	69.	Prudnik	0,501
34.	Lubsza	0,598	70.	Branice	0,501
35.	Radłów	0,594	71.	Otmuchów	0,495
36.	Namysłów	0,593			

Stopień zagrożenia ubóstwem

bardzo niski	niski	umiarkowany	wysoki
--------------	-------	-------------	--------

Tabela 6. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim
obliczony wg metody wzorca rozwoju – stan na 31.12.2016 r. – układ powiatowy

Lp.	Powiat / Gmina	Wskaźnik	Lp.	Powiat / Gmina	Wskaźnik
BRZEG			OLESNO		
1.	Brzeg	0,563	1.	Dobrodzień	0,601
2.	Skarbimierz	0,626	2.	Gorzów Śl.	0,565
3.	Grodków	0,549	3.	Olesno	0,666
4.	Lewin Brzeski	0,531	4.	Praszka	0,746
5.	Lubsza	0,598	5.	Radłów	0,594
6.	Olszanka	0,536	6.	Rudniki	0,718
GLUBCZYCE			7.	Zębowice	0,545
1.	Baborów	0,523	OPOLE		
2.	Branice	0,501	1.	Chrząstowice	0,754
3.	Głubczyce	0,521	2.	Dąbrowa	0,725
4.	Kietrz	0,545	3.	Dobrzeń Wlk.	0,777
KĘDZIERZYN - KOŹLE			4.	Komprachcice	0,678
1.	Kędzierzyn-Koźle	0,535	5.	Łubniany	0,713
2.	Bierawa	0,633	6.	Murów	0,550
3.	Cisek	0,578	7.	Niemodlin	0,503
4.	Pawłowiczki	0,576	8.	Ozimek	0,760
5.	Polska Cerekiew	0,667	9.	Popielów	0,575
6.	Reńska Wieś	0,800	10.	Prószków	1
KLUCZBORK			11.	Tarnów Op.	0,647
1.	Byczyna	0,529	12.	Tułowice	0,575
2.	Kluczbork	0,601	13.	Turawa	0,718
3.	Lasowice Wlk.	0,668	OPOLE MIASTO		
4.	Wolczyn	0,543	0,753		
KRAPKOWICE			PRUDNIK		
1.	Gogolin	0,647	1.	Biała	0,680
2.	Krapkowice	0,563	2.	Głogówek	0,613
3.	Strzeleczyki	0,681	3.	Lubrza	0,511
4.	Walce	0,704	4.	Prudnik	0,501
5.	Zdzieszowice	0,731	STRZELCE OP.		
NAMYSŁÓW			1.	Izbicko	0,766
1.	Domaszowice	0,511	2.	Jemielnica	0,565
2.	Namysłów	0,593	3.	Kolonowskie	0,609
3.	Pokój	0,535	4.	Leśnica	0,740
4.	Świerców	0,523	5.	Strzelce Op.	0,796
5.	Wilków	0,506	6.	Ujazd	0,666
NYSA			7.	Zawadzkie	0,771
1.	Glucholazy	0,598	Stopień zagrożenia ubóstwem		
2.	Kamiennik	0,513	bardzo niski		
3.	Korfantów	0,591	niski		
4.	Łambinowice	0,568	umiarkowany		
5.	Nysa	0,571	wysoki		
6.	Otmuchów	0,495			
7.	Paczków	0,526			
8.	Pakosławice	0,546			
9.	Skoroszyce	0,591			

Metoda *wzorca rozwoju* pozwoliła ustalić, że wysoki stopień zagrożenia ubóstwem w 2016 r. wystąpił tylko w jednej gminie woj. opolskiego – Otmuchowie (pow. nyski).

Umiarkowany stopień ubóstwa odnotowano w 38 gminach, zlokalizowanych w powiatach:

- nyskim (8 gmin: Głucholazy, Kamiennik, Korfantów, Łambinowice, Nysa, Paczków, Pakosławice i Skoroszyce);
- namysłowskim (wszystkie 5 gmin: Domaszowice, Namysłów, Pokój, Świerczów i Wilków);
- brzeskim (5 gmin: Brzeg, Grodków, Lewin Brzeski, Lubsza i Olszanka);
- głubczyckim (wszystkie 4 gminy: Baborów, Branice, Głubczyce i Kietrz);
- opolskim ziemskim (4 gminy: Murów, Niemodlin, Popielów i Tułowice);
- kędzierzyńsko-kozielskim (3 gminy: Kędzierzyn-Koźle, Cisek i Pawłowiczki);
- oleskim (3 gminy: Gorzów Śl., Radłów i Zębowice);
- kluczborskim (2 gminy: Byczyna i Wołczyn);
- prudnickim (2 gminy: Lubrza i Prudnik);
- krapkowickim (Krapkowice).
- strzeleckim (Jemielnica).

Niski stopień ubóstwa występuje w 15 gminach znajdujących się powiatach:

- opolskim ziemskim (2 gminy: Komprachcice i Tarnów Op.);
- kluczborskim (2 gminy: Kluczbork i Lasowice Wlk.);
- prudnickim (2 gminy: Biała i Głogówek);
- strzeleckim (2 gminy: Kolonowskie i Ujazd);
- krapkowickim (2 gminy: Gogolin i Strzeleczyki);
- kędzierzyńsko-kozielskim (2 gminy: Bierawa i Polska Cerekiew);
- oleskim (2 gminy: Dobrodzień i Olesno);
- brzeskim (Skarbimierz).

Natomiast bardzo niski stopień zagrożenia ubóstwem odnotowano w 17 gminach w powiatach:

- opolskim ziemskim (7 gminy: Chrząstowice, Dąbrowa, Dobrzeń Wlk., Łubniany, Ozimek, Prószków i Turawa);
- strzeleckim (4 gminy: Izbicko, Leśnica, Strzelce Op. i Zawadzkie);
- krapkowicki (2 gminy: Walce i Zdieszowice);
- oleski (2 gminy: Praszka i Rudniki);
- kędzierzyńsko-kozielskim (Reńska Wieś);
- Opole Miasto.

W 2016 r. liczba gmin o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem spadła o 3 gminy (z 4 w 2015 r.), co spowodowało, że wśród gmin woj. opolskiego jedynie gmina Otmuchów zagrożona była tym zjawiskiem w takim stopniu.

W porównaniu do 2015 r. zmniejszyła się też liczba gmin o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem (z 40 w 2015 r. do 38 w 2016 r.), powodując zwiększenie się liczby gmin o niskim lub bardzo niskim stopniu zagrożenia ubóstwem (łącznie do 32 gmin, w 2015 r. było ich 27).

Wprawdzie w 2016 r. w grupie o niskim stopniu zagrożenia ubóstwem było 15 gmin (w 2015 r. – 19), jednak ponad 2-krotnie wzrosła liczba gmin o bardzo niskim stopniu zagrożenia ubóstwem (z 8 w 2015 r. do 17 gmin w 2016 r.).

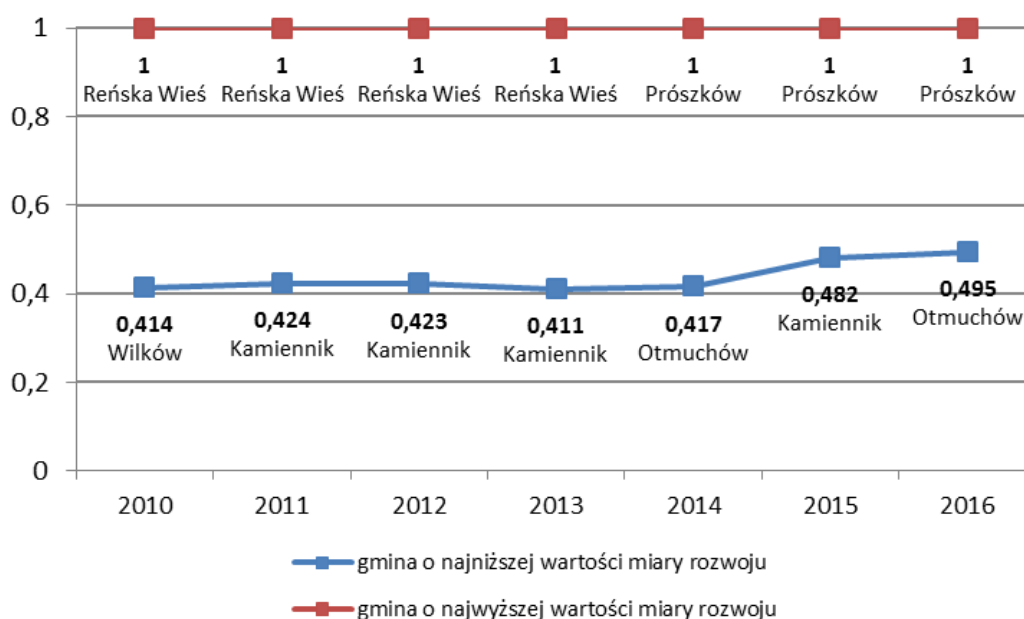
Powodem tego są przede wszystkim: dalszy, postępujący spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych i stopy bezrobocia (w latach 2013-2016 liczba bezrobotnych w woj. opolskim spadła o ponad 37%, a stopa bezrobocia obniżyła się o 5,3 pkt proc.) oraz

świadczeniobiorców ośrodków pomocy społecznej (o ponad 14% od 2013 r.). Wpłynęło to na 4 zmienne, przyjęte do obliczenia stopnia zagrożenia ubóstwem, oraz wyliczony na ich podstawie wskaźnik miernika rozwoju dla poszczególnych gmin.

W 2016 r. najniższa wartość miary rozwoju wyniosła 0,495, tj. była wyższa o 13 pkt niż rok wcześniej (w 2015 r. wyniosła 0,482, a w 2014 r. 0,417).

Od 2013 r. najniższa wartość miary rozwoju wzrosła o 84 pkt (z 0,411 w 2013 r. do 0,495 w 2016 r.), co oznacza, że przy dalszym występowaniu obserwowanych zjawisk (zwłaszcza spadku bezrobocia i zmniejszaniu się liczby klientów pomocy społecznej) brak będzie gmin zagrożonych ubóstwem w stopniu wysokim (do 0,500 wartości miary rozwoju).

Wykres 6. Gminy o najwyższych i najniższych wskaźnikach miary rozwoju w latach 2008-2016

W latach 2008-2016 wartość najniższej miary rozwoju w woj. opolskim jest wyższa niż 0,400, co oznacza, że w tym okresie sytuacja gmin znajdujących się w grupie o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem jest stabilna. A „przesuwanie się” znacznej liczby gmin między wysokim i umiarkowanym stopniem zagrożenia ubóstwem to wynik przede wszystkim poziomu i stopy bezrobocia oraz wsparcia udzielanego świadczeniobiorcom przez ośrodki pomocy społecznej.

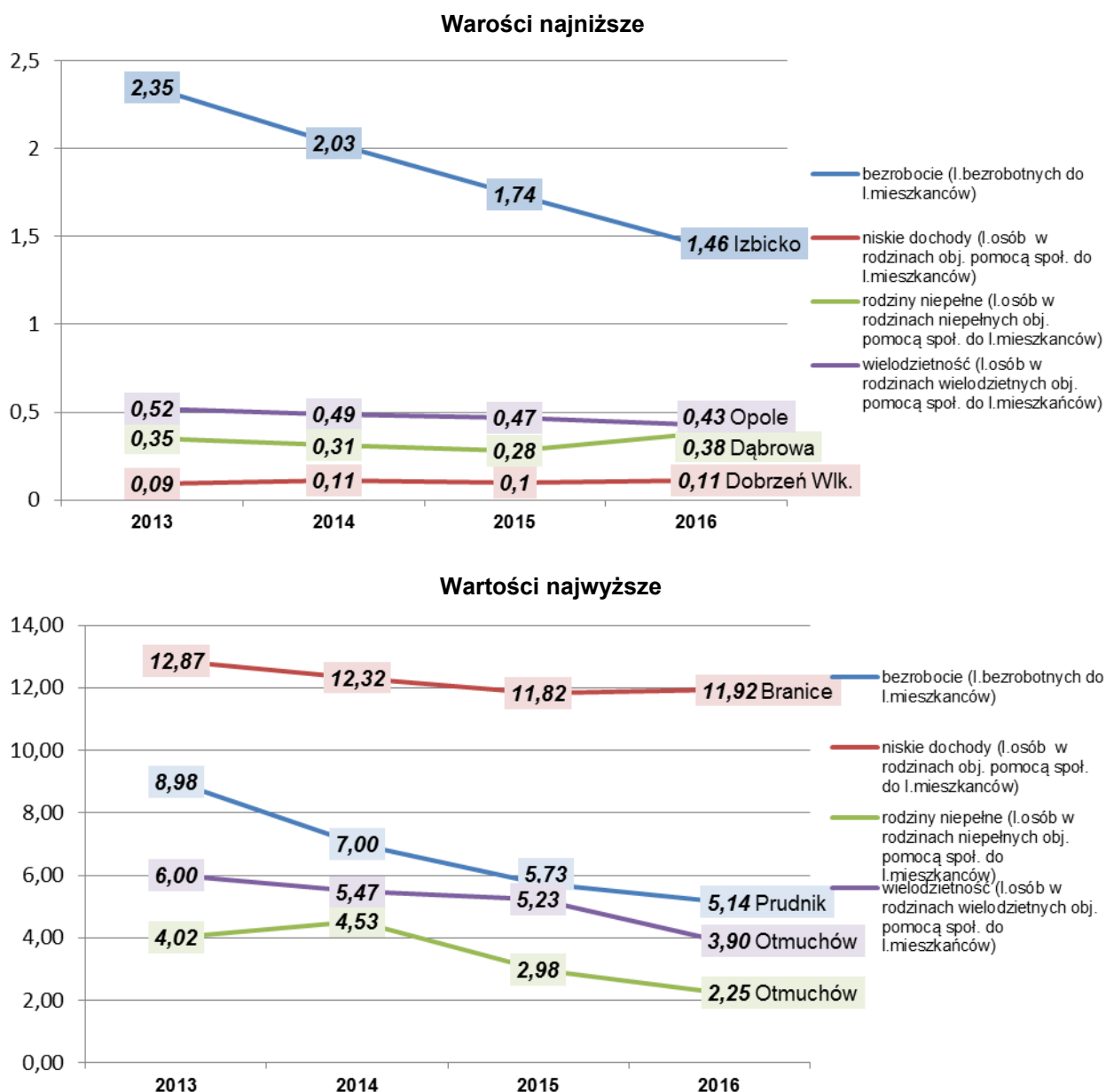
W 2015 r. znaczna liczba gmin osiągnęła wskaźniki przekraczające połowę miernika rozwoju, co spowodowało ich „przesunięcie” do grupy o umiarkowanym zagrożeniu (większość z nich miała wskaźniki nieznacznie przekraczające połowę miernika rozwoju, co było wynikiem głównie zmian na lokalnym rynku pracy, w tym podaży pracy i spadku bezrobocia).

W 2016 r. następuje dalsze polepszenie się sytuacji na rynku pracy. Nadal spada bezrobocie oraz - podobnie jak w ubiegłych latach – zmniejsza się liczba klientów pomocy społecznej. Zjawiska te obserwowane są we wszystkich powiatach woj. opolskiego, co powoduje, że sytuacja gmin w zakresie stopnia zagrożenia ubóstwem poprawia się, tzn. ubywa gmin o wysokim i umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem, a zwiększa się w pozostałych grupach zagrożenia ubóstwem (szczególnie w grupie o bardzo niskim stopniu zagrożenia ubóstwem).

Spadające od 2013 r. najniższe i najwyższe wartości zmiennych, przyjętych do obliczenia stopnia zagrożenia ubóstwem, w tym zwłaszcza bezrobocia, dają nadzieję na utrzymanie się większości gmin w grupach zagrożenia ubóstwem innych niż wysoki, tj. powyżej połowy miernika rozwoju, zwłaszcza, że jego najniższy wskaźnik wyniósł w 2016 r. 0,495.

Analiza zmiennych przyjętych do obliczenia stopnia zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim potwierdza spadek niekorzystnych zjawisk - większość ich najniższych i najwyższych wartości spadła, z wyjątkiem: wskaźnika rodzin niepełnych (liczby osób w rodzinach niepełnych objętych pomocą społeczną do liczby mieszkańców), którego najniższa wartość wzrosła z 0,28 w 2015 r. do 0,38 w 2016 r., oraz wskaźnika niskich dochodów (liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną do liczby mieszkańców), którego najwyższa wartość podniosła się z 11,82 w 2015 r. do 11,92 w 2016 r.

Wykres 7. Najniższe i najwyższe wartości zmiennych przyjętych do obliczenia stopnia zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim w latach 2013-2016

Istotnym wsparciem dla klientów pomocy społecznej, zwłaszcza rodzin z dziećmi, w tym wielodzietnych, jest uruchomiony 1 kwietnia 2016 r. rządowy program pomocy państwa w wychowaniu dzieci¹⁵ (program 500+). Należy przypuszczać, że środki z tego programu spowodowały poprawę sytuacji życiowej rodzin wychowujących dzieci, w tym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Jednak trudno jest precyzyjnie określić sytuację życiową klientów pomocy społecznej po wprowadzeniu programu, ponieważ wypłacane z niego świadczenia na dzieci nie są wliczane do dochodu rodziny i nie wpływają na jej prawo do świadczeń z pomocy społecznej (nie ograniczają ich wysokości i nie powodują ich utraty).

W związku z tym lepsza sytuacja życiowa rodzin z dziećmi, korzystających z pomocy społecznej, otrzymujących świadczenia z programu 500+, nie znajduje odzwierciedlenia w danych statystycznych, w tym we wskaźnikach służących do obliczenia stopnia zagrożenia ubóstwem. W konsekwencji przyczyny spadku liczby klientów pomocy społecznej w 2016 r. należy bardziej upatrywać w poprawie sytuacji na rynku pracy niż wprowadzenia nowego świadczenia wychowawczego na dziecko.

5. Wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem w woj. opolskim

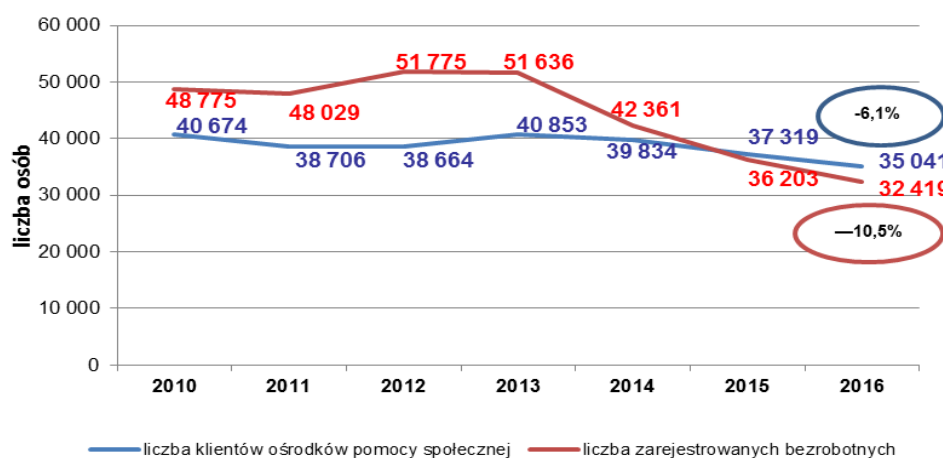
5.1 Klienci ośrodków pomocy społecznej

W 2016 r. pomocą społeczną w gminach województwa opolskiego objęto 35 041 osób i rodzin (o 6,1% mniej niż w 2015 r. i o ponad 12% mniej niż w 2014 r.). Stanowiło to 3,5% mieszkańców województwa.

W 2016 r. w rodzinach świadczeniobiorców pomocy społecznej było ogółem 52 986 osób, a wskaźnik deprivacji lokalnej¹⁶ wyniósł 5,3% (o 0,4 pkt proc. mniej niż w 2015 r.).

Ubiegłoroczny spadek liczby klientów pomocy społecznej był kolejnym (odnotowanym w latach 2013-2016) rokiem zmniejszania się ich liczby w woj. opolskim, wynikającym w szczególności z poprawiającej się sytuacji na opolskim rynku pracy.

Wykres 8. Beneficjenci pomocy społecznej oraz zarejestrowani bezrobotni w woj. opolskim w latach 2010-2016

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie sprawozdań MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych w naturze i usługach za lata 2010-2016 oraz analiz sytuacji na opolskim rynku pracy WUP w Opolu za lata 2010-2016.

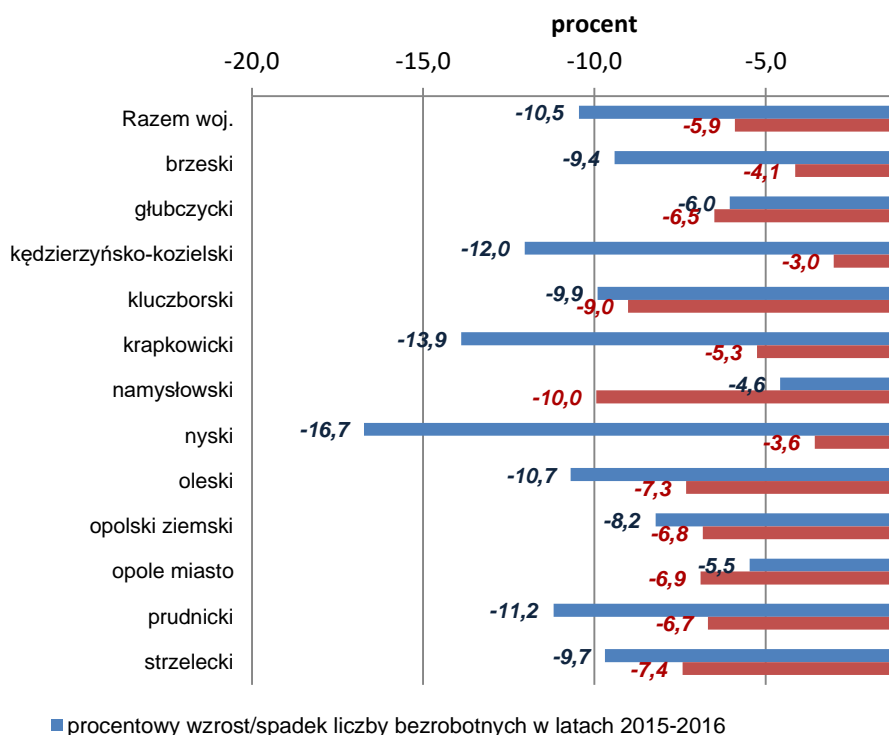
¹⁵ Ustawa z 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. 2016 poz. 195).

¹⁶ Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców do liczby mieszkańców.

W okresie roku (grudzień 2015 r. - grudzień 2016 r.) liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła z 36 203 do 32 419 osób, tj. o 10,5%.

Największy spadek liczby bezrobotnych zanotowano w powiatach: nyskim (o 17%), krapkowickim (o 14%), kędzierzyńsko-kozielskim (o 12%) oraz prudnickim i oleskim (po 11%).

Wykres 9. Zmiana liczby zarejestrowanych bezrobotnych oraz klientów ośrodków pomocy społecznej w woj. opolskim w latach 2015-2016 (w%)

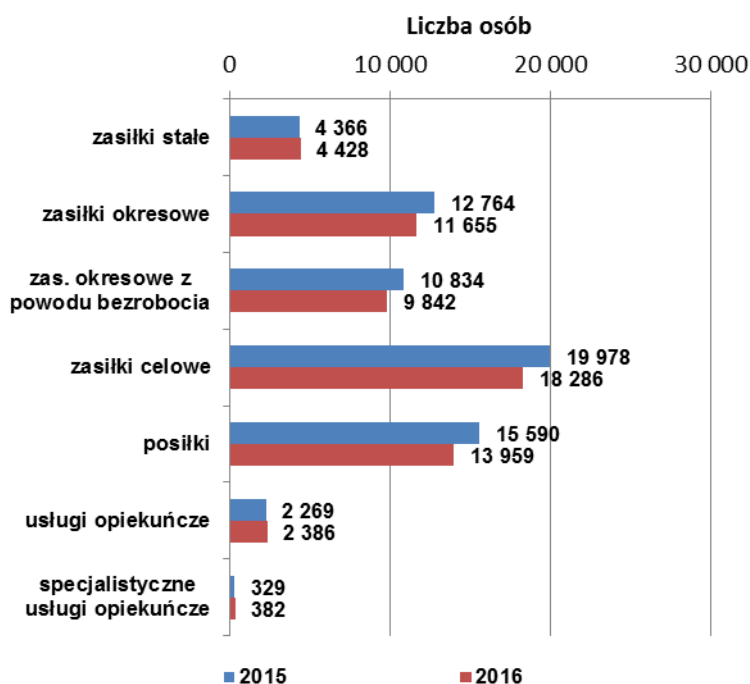

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie sprawozdań MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych w naturze i usługach za lata 2015-2016 oraz analiz sytuacji na opolskim rynku pracy WUIP w Opolu za lata 2010-2016.

W latach 2015-2016 strukturze świadczeniobiorców pomocy społecznej wystąpiły następujące zmiany:

- znacząco spadła liczba osób otrzymujących zasiłki okresowe – z 12 764 w 2015 r. do 11 655 w 2016 r., tj. o prawie 8,7%, w tym zwłaszcza zasiłki okresowe przyznane z powodu bezrobocia (z 10 834 do 9 842 osób, tj. o prawie 10%);
- spadła liczba osób korzystających z zasiłków celowych (o 8,5%) oraz liczba osób objętych pomocą w formie posiłku (o ponad 10%);
- istotnie wzrosła natomiast liczba osób korzystających z usług opiekuńczych (o ponad 5%) oraz specjalistycznych usług opiekuńczych (o 16,1%).

Wykres 10. Struktura świadczeniobiorców pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2015-2016

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie sprawozdań MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych w naturze i usługach za lata 2015-2016.

W 2016 r. w układzie terytorialnym województwa - w porównaniu do poprzedniego roku, spadek liczby klientów pomocy społecznej zanotowano we wszystkich powiatach - najwięcej w powiatach głubczyckim i namysłowskim (po 10%), a najmniej w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (o 3%).

W 2016 r., podobnie jak w 2015 r., najwyższy wskaźnik udziału korzystających z pomocy społecznej do liczby mieszkańców występuje w powiatach: głubczyckim (5,7%), prudnickim i namysłowskim (po 4,7%) oraz nyskim (4,4%). Natomiast najmniej świadczeniobiorców mają: Miasto Opole (1,7%) oraz powiat strzelecki (2,5%).

Tabela 7. Liczba osób i rodzin objętych pomocą ośrodków pomocy społecznej w woj. opolskim w latach 2015-2016 - wg powiatów

Lp.	Powiat	Klienci pomocy społecznej w latach 2015-2016				
		2015 r.	Wskaźnik do liczby mieszkańców	2016 r.	Wskaźnik do liczby mieszkańców	Spadek liczby klientów w 2016 r. 2015 r.=100%
	Razem z tego:	37 319	3,7	35 041	3,5	94
1	brzeski	3 864	4,2	3 686	4,0	95
2	głubczycki	2 963	6,3	2 661	5,7	90
3	kędzierzyńsko-kozielski	3 702	3,9	3 605	3,8	97
4	kluczborski	2 732	4,1	2 493	3,7	91
5	krakowicki	2 100	3,3	2 001	3,1	95
6	namysłowski	2 230	5,2	2 009	4,7	90
7	nyski	6 368	4,6	6 137	4,4	96
8	oleski	2 226	3,4	2 063	3,2	93
9	opolski ziemski	4 117	3,1	3 910	2,9	95
10	Opole Miasto	2 143	1,8	1 995	1,7	93
11	prudnicki	2 869	5,1	2 623	4,7	91
12	strzelecki	2 005	2,7	1 858	2,5	93

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie sprawozdań MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych w naturze i usługach za lata 2015-2016

5.2 Koszt pomocy środowiskowej w latach 2015-2016

Całkowity koszt świadczeń udzielonych przez ośrodki pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2015-2016 uwzględnia:

1. świadczenia pieniężne (zasiłki stałe, zasiłki okresowe i zasiłki celowe);
2. świadczenia niepieniężne (posiłki, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, udzielenie schronienia, ubrania, sprawienie pogrzebu oraz inne świadczenia rzeczowe, w tym pomoc na usamodzielnienie wychowanków ośrodków wsparcia wskazanych w art. 88 ustawy o pomocy społecznej oraz pomoc dla uchodźców).

W 2016 r. koszt świadczeń pomocy społecznej udzielonych przez gminy wyniósł prawie 96 451 tys. zł (o 3% więcej niż w 2015 r.). Przy czym:

- ✓ koszt zasiłków stałych wzrósł o prawie 16% (z uwagi na podwyższenie kryterium dochodowego od 1 października 2015 r. zwiększyła się przeciętna wartość zasiłku stałego z 452 zł do 511 w 2016 r.);
- ✓ koszt zasiłków okresowych spadł o 2,4% (w tym środki własne gmin przeznaczone na ten cel spadły o prawie 17%).

Koszt zasiłków celowych - w porównaniu do 2015 r., spadł o 7,8%, natomiast koszt pozostałych świadczeń (głównie pomocy w formie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych) wzrósł o 6,1%.

Tabela 8. Koszt świadczeń udzielanych przez ośrodki pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2015-2016

Lp.	Wyszczególnienie	Koszt środowiskowej pomocy społecznej w latach 2015-2016 w zł		
		2015 r.	2016 r.	Wzrost / spadek w 2016 r. 2015 r.=100%
1	Koszt pomocy środowiskowej – ogółem* , w tym:	93 894 604	96 450 895	102,7
2	zasiłki stałe	19 461 589	22 554 028	115,9
3	zasiłki okresowe, z tego:	29 685 142	28 960 915	97,6
4	dotacja budżetu państwa	29 534 629	28 835 522	97,6
5	środki własne gminy	150 513	125 393	83,3
6	zasiłki celowe	18 296 790	16 878 605	92,2
7	pozostałe świadczenia (posiłki, usługi opiekuńcze, inne)	26 451 083	28 057 347	106,1
8	Liczba świadczeniobiorców	37 319	35 041	93,9
9	Liczba mieszkańców**	998 884	994 489	99,6
10	Średnia - roczna wartość pomocy ogółem dla beneficjenta w zł (w.1 / w. 8)	2 516	2 753	109,4
11	Średnia - roczna wartość pomocy ogółem dla beneficjenta bez kosztu na usamodzielnienie wychowanków ośrodków wsparcia w zł	2 508	2 750	109,6
12	Średnia - roczna wartość zasiłków pieniężnych w zł (w. 2+3+6 / w. 8)	1 807	1 952	108,0
13	Średnia roczna wartość pomocy w zł na 1 mieszkańca (w. 1 / w. 9)	94	97	103,2

* wartość pomocy uwzględnia zadania powiatu (pomoc na usamodzielnienie dla wychowanków instytucji wymienionych w art. 88 ustawy o pomocy społecznej oraz pomoc dla uchodźców)

**stan w grudniu 2015 r. oraz czerwcu 2016 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie sprawozdań MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03 za lata 2015-2016.

Średnia, roczna wartość pomocy przypadająca w 2016 r. na jednego świadczeniobiorcę (bez pomocy na usamodzielnienie wychowanków ośrodków wsparcia) wyniosła 2 750 zł (o 9,6% więcej niż w 2015 r.). Wzrost wartości świadczeń wynikał głównie z przyznawanych zasiłków stałych, których wysokość jest wynikiem różnicy między dochodem osoby/rodziny a ustalonym dla niej kryterium dochodowym. Istotnym czynnikiem wzrostu średniej wartości pomocy były również zwiększone wydatki poniesione przez gminy na realizację usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych

Przeciętna, miesięczna wartość:

- ✓ zasiłku stałego wzrosła z 452 zł do 511 zł (o 13 %);
- ✓ zasiłku okresowego wzrosła z 346 zł do 368 zł (o 6,3%).

Natomiast w przypadku zasiłku celowego można ustalić jedynie wartość rocznej pomocy, która wzrosła z 916 zł do 923 zł, tj. o prawie 1%.

Tabela 9. Koszt i średnia wysokość świadczeń pieniężnych pomocy społecznej w woj. opolskim w latach 2015-2016

Wyszczególnienie	Liczba świadczeniobiorców i świadczenia pieniężne pomocy społecznej w latach 2015-2016		
	2015 r.	2016 r.	Wzrost / spadek w 2016 r. 2015 r.=100%
Liczba świadczeniobiorców	4 366	4 428	101,4
Liczba świadczeń	43 059	44 165	102,6
Koszt świadczeń w zł	19 461 589	22 554 028	115,9
Średnia wartość 1 zasiłku	452	511	113,0
ZASIŁKI OKRESOWE			
Liczba świadczeniobiorców	12 764	11 655	91,3
Liczba świadczeń	85 828	78 746	91,7
Koszt świadczeń w zł	29 685 142	28 960 915	97,6
Średnia wartość 1 zasiłku	346	368	106,3
ZASIŁKI CELOWE			
Liczba świadczeniobiorców	19 978	18 286	91,5
Koszt świadczeń w zł	18 296 790	16 878 605	92,2
Średnia, roczna wartość 1 zasiłku	916	923	100,8

Źródło: obliczenia własne ROPS w Opolu na podstawie sprawozdań MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2015-2016.

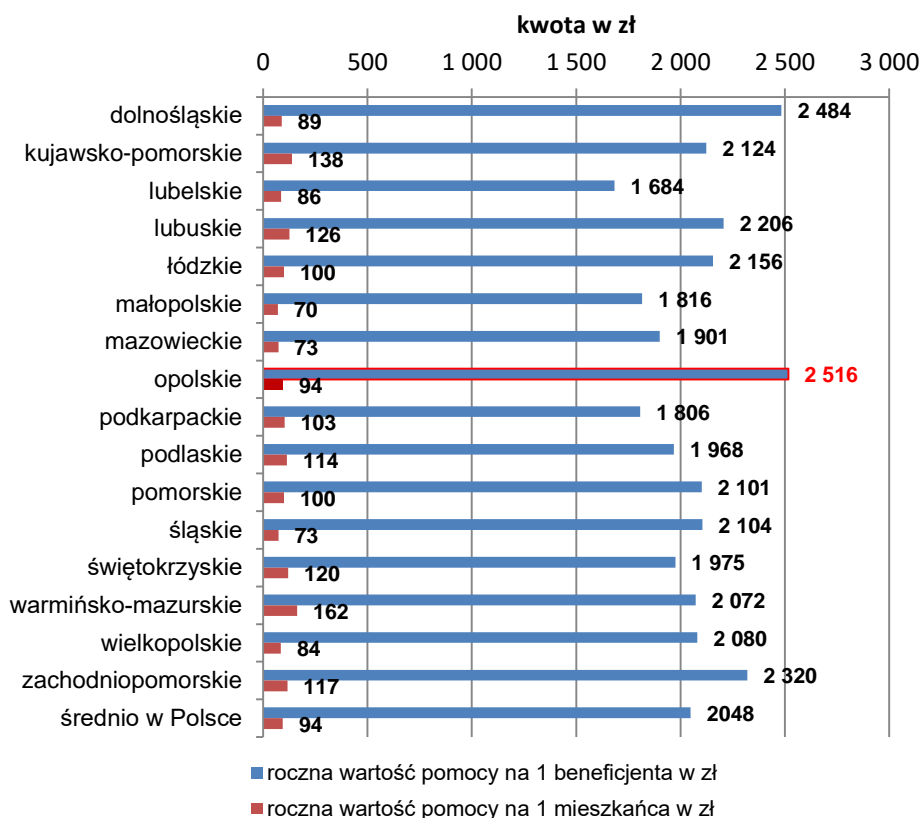
Wg badań GUS w 2015 r.¹⁷ (podobnie jak w latach poprzednich) woj. opolskie zajmowało pierwszą pozycję w kraju pod względem wartości pomocy społecznej na 1 beneficjenta (ze średnią wysokością 2 516 zł)¹⁸.

Natomiast wartość pomocy przypadającej na 1 mieszkańca województwa wyniosła 94 zł, co stanowiło średnią wartość w Polsce.

¹⁷ Brak danych za 2016 r.

¹⁸ Koszt pomocy uwzględnia również wydatki powiatów na usamodzielnienie wychowanków placówek opiekuńczych i wychowawczych wymienionych w art. 88 ustawy o pomocy społecznej, Zob. *Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2015 roku*, GUS, <http://zws.stat.gov.pl/karta-produktu/pomoc-spoeczna-i-opieka-nad-dzieckiem-i-rodzina-w-2015-r-355.html> (6.03.2017 r.).

Wykres 11. Roczna wartość pomocy na 1 beneficjenta pomocy społecznej i 1 mieszkańca w Polsce w 2015 r. wg województw¹⁹

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie danych GUS, *Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2015 roku*, <http://zws.stat.gov.pl/karta-produktu/pomoc-spoeczna-i-opieka-nad-dzieckiem-i-rodzina-w-2015-r-,355.html> (6.03.2017 r.).

W 2015 r. średnia wartość pomocy w kraju, przypadająca na:

- **jednego beneficjenta wynosiła 2 048 zł** (o 6% więcej niż w 2014 r.);
- **jednego mieszkańca 94 zł** (tyle samo co w 2014 r.).

¹⁹ Dane uwzględniają koszt świadczeń udzielanych przez ośrodki pomocy społecznej oraz świadczenia wypłacane przez instytucje opiekuńcze i wychowawcze na usamodzielnienie wychowanków.

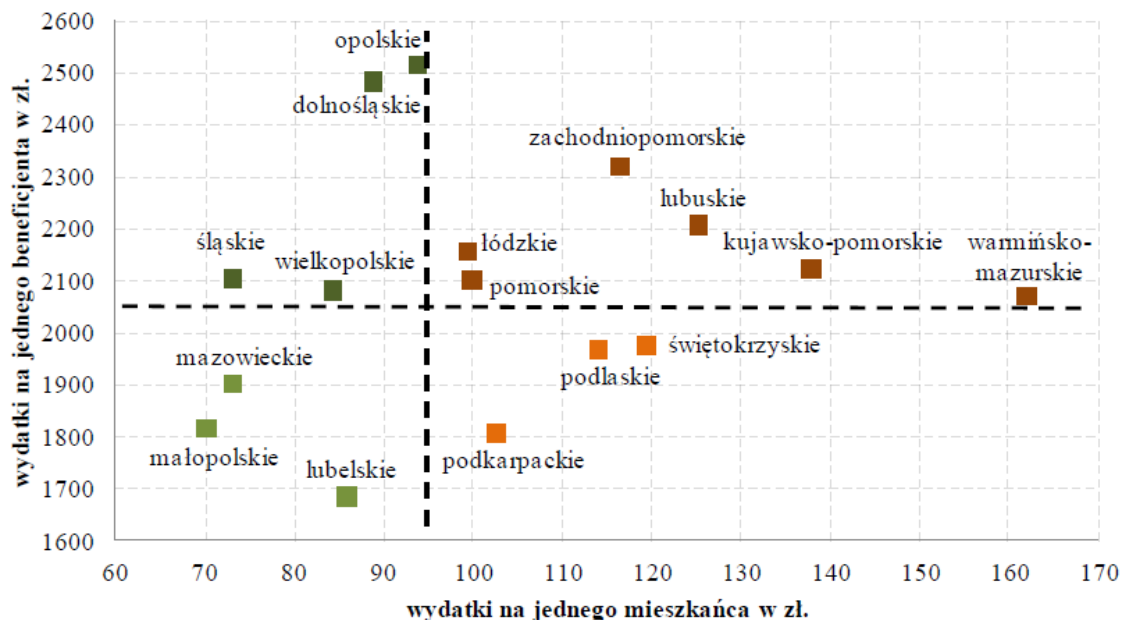
Tabela 10. Wartość pomocy społecznej udzielonej w latach 2014-2015 wg województw (na 1 beneficjenta pomocy społecznej i 1 mieszkańca województwa)*

Lp.	Województwo	Wartość pomocy na 1 beneficjenta pomocy społecznej w zł		Wartość pomocy na 1 mieszkańca w zł	
		2014 r.	2015 r.	2014 r.	2015 r.
1	dolnośląskie	2 297	2 484	90	89
2	kujawsko-pomorskie	1 982	2 124	137	138
3	lubelskie	1 638	1 684	88	86
4	lubuskie	2 044	2 206	123	126
5	łódzkie	2 057	2 156	101	100
6	małopolskie	1 695	1 816	68	70
7	mazowieckie	1 778	1 901	71	73
8	opolskie	2 317	2 516	92	94
9	podkarpackie	1 735	1 806	104	103
10	podlaskie	1 849	1 968	112	114
11	pomorskie	1 957	2 101	98	100
12	śląskie	2 017	2 104	74	73
13	świętokrzyskie	1 910	1 975	121	120
14	warmińsko-mazurskie	1 961	2 072	164	162
15	wielkopolskie	1 941	2 080	84	84
16	zachodniopomorskie	2 174	2 320	118	117
17	ŚREDNIA W POLSCE	1 931	2 048	94	94

*Świadczenia udzielane przez ośrodki pomocy społecznej oraz instytucje opieki i wychowania na usamodzielnienie wychowanków.

Źródło: obliczenia własne ROPS w Opolu na podstawie: *Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2015 roku*, GUS 2016.

Tabela 11. Wydatki roczne z systemu pomocy społecznej na jednego beneficjenta i na jednego mieszkańca według województw w 2015 r.

* dane nie uwzględniają odpłatności gmina za pobyt w domach pomocy społecznej

Źródło: opracowanie US w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdania MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach.

5.3 Miara rozwoju a pomoc pieniężna udzielana przez ośrodki pomocy społecznej woj. opolskiego w 2016 r.

Podobnie jak w latach ubiegłych, w tegorocznej analizie dokonano porównania gmin pod względem kosztu udzielonych świadczeń, przyjmując do obliczeń sumę kosztów świadczeń udzielonych w każdej gminie i odnosząc ją do liczby świadczeniobiorców²⁰.

Zasada ta wynika z różnic w podziale dostępnych środków finansowych – część gmin przeznacza więcej środków na wypłatę świadczeń pieniężnych, a inne w większym zakresie finansują świadczenia rzeczowe (np. zakup posiłku w szkole). Ponadto, w wielu gminach potrzeby w zakresie świadczeń pomocy społecznej są zróżnicowane, co ma wpływ na wysokość świadczeń oraz przede wszystkim na ich strukturę.

W 2016 r. łączny koszt świadczeń z pomocy społecznej (środowiskowej) udzielonej w gminach woj. opolskiego wyniósł **prawie 96 183 tys. zł**²¹, z tego przeznaczono:

- a) 22 554 tys. zł na wypłatę zasiłków stałych;
- b) 28 961 tys. zł na zasiłki okresowe (w tym 125 tys. zł stanowiły środki własne gmin, a 28 836 tys. zł dotacja budżetu państwa);
- c) 16 879 tys. zł na zasiłki celowe;
- d) 27 789 tys. zł na pozostałe świadczenia, w tym głównie na:
 - zakup posiłków – 11 920 tys. zł;
 - realizację usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych – 13 021 tys. zł;
 - inne świadczenia rzeczowe i finansowe – 2 848 tys. zł (schronienie, odzież, sprawienie pogrzebu itp.).

W 2016 r. średnioroczna wartość pomocy przypadająca na beneficjenta środowiskowej pomocy społecznej w woj. opolskim wyniosła 2 750 zł (o 242 zł więcej niż w 2015 r., tj. o 9,6%).

Wysokość pomocy społecznej (środowiskowej) przypadającej na jednego świadczeniobiorcę i mieszkańca gminy porównano z obliczonymi wskaźnikami zagrożenia ubóstwem dla poszczególnych gmin woj. opolskiego.

W 2016 r. **wartość średniej, rocznej pomocy przypadającej na 1 świadczeniobiorcę wahała się od 4 797 zł w Prószkowie** (gmina o najniższym zagrożeniu ubóstwem - miara rozwoju wynosząca 1), **do 1 083 zł w Dobrzenu Wielkim** (gmina, która również znajduje się w grupie gmin o najniższym wskaźniku zagrożenia ubóstwem).

²⁰ Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie (bez względu na rodzaj i formę świadczenia oraz źródło finansowania).

²¹ Bez kosztu pomocy na usamodzielnienie wychowanków ośrodków wsparcia, tj. bez kosztów ponoszonych przez powiaty.

Tabela 12. Koszt pomocy społecznej (środowiskowej) w gminach woj. opolskiego przypadający na 1 świadczeniobiorcę i 1 mieszkańca gminy w 2016 r.

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2016 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Koszt pomocy przypadający w roku na 1 świadczeniobiorcę w zł		Wzrost / spadek w 2016 r. 2015 r.=100%	Koszt pomocy przypadający na 1 mieszkańca w 2016r. w zł
			2015 r.	2016 r.		
1.	Prószków	1	5 089	4 797	94	93
2.	Reńska Wieś	0,800	1 983	2 457	124	45
3.	Strzelce Op.	0,796	2 082	2 467	118	57
4.	Dobrzeń Wlk.	0,777	1 034	1 083	105	48
5.	Zawadzkie	0,771	2 052	2 120	103	103
6.	Izbicko	0,766	2 166	2 010	93	42
7.	Ozimek	0,760	3 512	3 802	108	75
8.	Chrzastowice	0,754	1 629	1 340	82	28
9.	Opole	0,753	3 081	3 449	112	58
10.	Praszka	0,746	2 491	2 638	106	62
11.	Leśnica	0,740	1 462	1 592	109	25
12.	Zdzieszowice	0,731	1 968	2 231	113	40
13.	Dąbrowa	0,725	1 832	2 167	118	31
14.	Rudniki	0,718	1 642	1 998	122	63
15.	Turawa	0,718	1 279	1 353	106	30
16.	Łubniany	0,713	1 411	1 573	111	53
17.	Walce	0,704	2 207	1 758	80	38
18.	Strzeleczy	0,681	2 562	2 642	103	47
19.	Biała	0,680	3 435	3 378	98	85
20.	Komprachcice	0,678	4 371	4 534	104	73
21.	Lasowice Wlk.	0,668	4 590	3 293	72	53
22.	Polska Cerekiew	0,667	3 139	2 941	94	95
23.	Ujazd	0,666	2 097	1 795	86	50
24.	Olesno	0,666	1 761	2 094	119	74
25.	Gogolin	0,647	2 589	2 842	110	82
26.	Tarnów Op.	0,647	2 453	2 665	109	52
27.	Bierawa	0,633	4 108	3 881	94	93
28.	Skarbimierz	0,626	2 767	3 176	115	87
29.	Głogówek	0,613	2 246	2 565	114	67
30.	Kolonowskie	0,609	3 180	3 598	113	107
31.	Kluczbork	0,601	2 148	2 589	121	93
32.	Dobrodzień	0,601	2 229	2 969	133	92
33.	Głucholazy	0,598	2 747	3 230	118	126
34.	Lubsza	0,598	2 715	2 749	101	85
35.	Radłów	0,594	3 247	4 005	123	72
36.	Namysłów	0,593	1 791	1 978	110	55
37.	Skoroszyce	0,591	1 735	1 766	102	54
38.	Korfantów	0,591	2 666	2 695	101	83
39.	Cisek	0,578	2 329	2 628	113	85
40.	Pawłowiczki	0,576	2 750	2 692	98	102
41.	Popielów	0,575	1 888	1 677	89	69
42.	Tułowice	0,575	2 241	2 882	129	85
43.	Nysa	0,571	3 071	3 143	102	110
44.	Łambinowice	0,568	2 273	2 582	114	108
45.	Gorzów Śl.	0,565	1 959	2 062	105	83
46.	Jemielnica	0,565	2 430	2 521	104	68
47.	Krapkowice	0,563	2 196	2 412	110	115
48.	Brzeg	0,563	2 726	3 089	113	137
49.	Murów	0,550	3 348	1 980	59	73
50.	Grodków	0,549	1 906	2 281	120	86
51.	Pakosławice	0,546	2 067	2 216	107	143

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2016 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Koszt pomocy przypadający w roku na 1 świadczeniobiorcę w zł		Wzrost / spadek w 2016 r. 2015 r.=100%	Koszt pomocy przypadający na 1 mieszkańca w 2016r. w zł
			2015 r.	2016 r.		
52.	Zębowice	0,545	2 140	2 303	108	103
53.	Kietrz	0,545	2 158	2 453	114	116
54.	Wołczyn	0,543	2 271	2 564	113	111
55.	Olszanka	0,536	2 147	1 866	87	57
56.	Kędzierzyn-Koźle	0,535	2 644	3 395	128	144
57.	Pokój	0,535	1 845	2 091	113	153
58.	Lewin Brzeski	0,531	2 344	2 749	117	135
59.	Byczyna	0,529	1 720	1 834	107	93
60.	Paczków	0,526	2 528	2 742	108	127
61.	Baborów	0,523	2 882	3 408	118	205
62.	Świerczów	0,523	2 233	1 927	86	203
63.	Głubczyce	0,521	3 017	3 158	105	174
64.	Kamiennik	0,513	3 413	3 982	117	533
65.	Lubrza	0,511	2 492	2 329	93	111
66.	Domaszowice	0,511	2 259	2 279	101	191
67.	Wilków	0,506	2 980	2 754	92	143
68.	Niemodlin	0,503	2 833	3 097	109	186
69.	Prudnik	0,501	2 893	3 403	118	222
70.	Branice	0,501	2 629	2 785	106	212
71.	Otmuchów	0,495	1 713	1 395	81	108
	Średnia	x	2 508	2 750	109	97

Wysokie wartości pomocy przypadającej w roku na 1 świadczeniobiorcę odnotowywano również w: Radłowie (4 005 zł), Komprachcicach (4 534 zł), Bierawie (3 881 zł) i Ozimku (3 802 zł) oraz Kolonowskiem (3 598 zł), tj. w gminach o niskim i bardzo niskim stopniu zagrożenia ubóstwem.

Spośród gmin, w których zagrożenie ubóstwem przyjmuje stopień umiarkowany – największe wartości pomocy mają: Kamiennik (3 982 zł), Prudnik (3 403 zł), Baborów (3 408 zł) i Kędzierzyn-Koźle (3 395 zł).

W większości gmin w latach 2015-2016 średnia wartość pomocy wzrosła, najbardziej w: Dobrodzieniu (o 33%), Tułowicach (o 29%) i Kędzierzynie-Koźlu (o 28%). Spadek kwoty świadczeń wystąpił 16 gminach - największy w Murowie (o 41%) i Walcach (o 20%).

W 2016 r. średnioroczna wartość pomocy społecznej przypadającej na 1 mieszkańca województwa wynosiła 97 zł i wahała się od 25 zł w Leśnicy do 533 zł w Kamienniku.

Wartość tego wskaźnika zależy od procentowego udziału liczby beneficjentów pomocy społecznej wśród mieszkańców gminy (im większy udział osób objętych pomocą społeczną, tym wartość wskaźnika jest większa). Stąd średnia pomoc przypadając w 2016 r. na 1 mieszkańca jest największa w gminach o najniższych wskaźnikach miary rozwoju, gdzie stopień zagrożenia ubóstwem wzrasta. Są to jednocześnie gminy, w których udział beneficjentów pomocy społecznej wśród mieszkańców jest najwyższy: Prudnik (222 zł), Branice (212 zł), Baborów (205 zł), Świerczów (203 zł) i Kamiennik z najwyższą wartością pomocy na 1 mieszkańca wynoszącą 533 zł rocznie..

Jednocześnie w gminach o bardzo niskim i niskim stopniu zagrożenia ubóstwem wartości pomocy przypadającej na 1 mieszkańca są najniższe w województwie (mniejsze niż 50 zł). Są to: Leśnica (25 zł), Chrzastowice (28 zł), Turawa (30 zł), Dąbrowa (31 zł), Walce (38 zł), Zdieszowice (40 zł) Izbicko (42 zł), Reńska Wieś (45 zł) i Dobrzeń Wielki (48 zł).

Powyższą analizę należy uzupełnić danymi dotyczącymi realizacji jednego z najbardziej kosztowych zadań gminy z zakresu pomocy społecznej, tj. finansowania pobytu osób w domach pomocy społecznej. Koszt ten od wielu lat systematycznie wzrasta (z 13 149 tys. zł w 2009 r. do 36 140 tys. zł w 2016 r., tj. prawie 3-krotnie), stanowiąc znaczne obciążenie budżetu gminy. Od wielu lat podkreśla się, że nadmierne obciążenie budżetów gmin kosztami pomocy stacjonarnej ogranicza możliwości finansowania innych, ważnych form wsparcia, zwłaszcza świadczeń aktywizujących osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej, a także działań profilaktycznych.

Tabela 13. Koszt pomocy społecznej (środowiskowej) udzielanej przez ośrodki pomocy społecznej woj. opolskiego oraz koszt opłaty za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej w latach 2012-2016

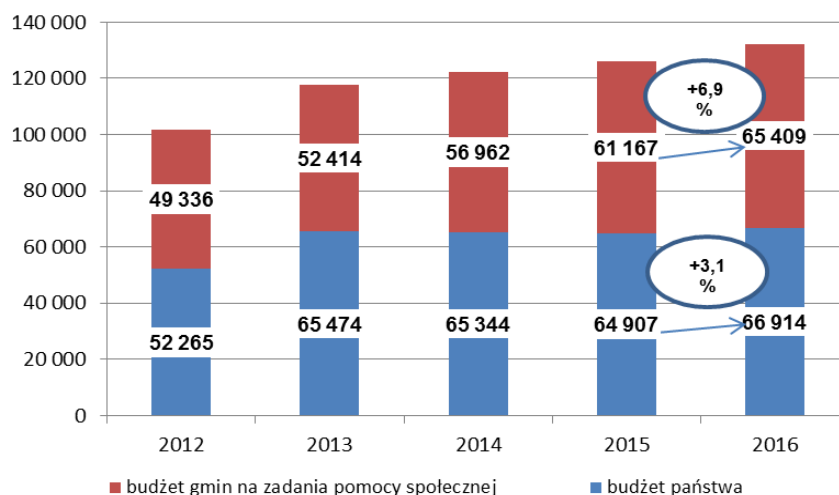
Lp.	Wyszczególnienie	Rok					Wzrost / spadek w 2016 r. 2015 r.=100%
		2012	2013	2014	2015	2016	
w tys. zł							
1.	Koszt pomocy środowiskowej wraz z opłatą za pobyt mieszkańców w DPS (w.2+w.3) z tego:	101 601	117 888	122 306	126 074	132 323	105,0
2.	budżet państwa	52 265	65 474	65 344	64 907	66 914	103,1
3.	budżet gmin	49 336	52 414	56 962	61 167	65 409	106,9
4.	<i>w tym koszt opłaty gminy za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej</i>	<i>23 822</i>	<i>26 639</i>	<i>30 305</i>	<i>32 665</i>	<i>36 140</i>	<i>110,6</i>

Źródło: obliczenia własne ROPS w Opolu na podstawie sprawozdań MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2012-2016.

W latach 2015-2016 koszt świadczeń pomocy środowiskowej ogółem wzrósł o 5%, w tym:

- koszt świadczeń finansowanych z budżetu państwa wzrósł o 3,1%;
- koszt pomocy finansowanej z budżetów gmin wzrósł o prawie 7%, w tym najbardziej koszt ponoszony przez gminy w związku z odpłatnością za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej (o prawie 11%).

Wykres 12. Koszt pomocy społecznej (środowiskowej) i opłat gmin za pobyt osób w domach pomocy społecznej – budżet państwa i budżet gmin woj. opolskiego w latach 2012-2016

Źródło: obliczenia własne ROPS w Opolu na podstawie MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2012-2016.

6. Wnioski

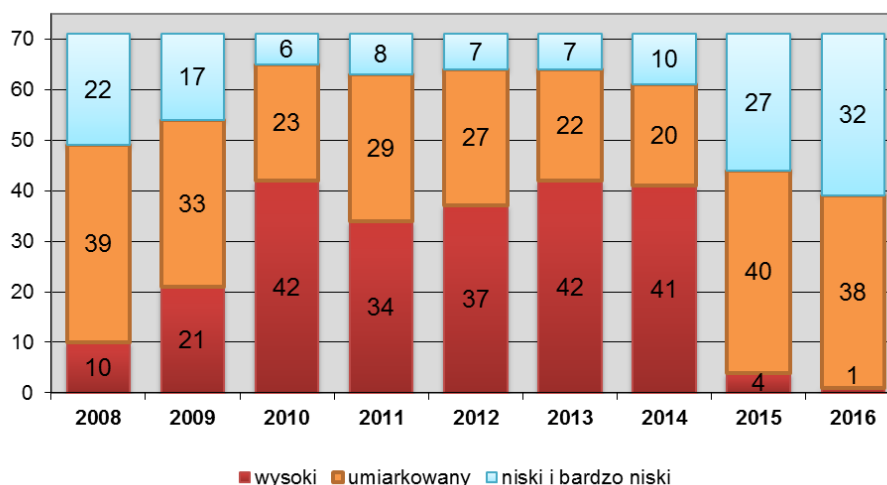
Z przeprowadzonych badań wynika, że:

- 1) w 2015 r. województwo opolskie – podobnie jak w latach ubiegłych, ma jedno z najniższych wskaźników ubóstwa w Polsce:
 - ubóstwo egzystencjalne (skrajne) – 6,5% (druga grupa województw do 9% obejmująca województwa: dolnośląskie, śląskie, zachodniopomorskie, mazowieckie, łódzkie i lubuskie);
 - wg relatywnej granicy – 13,7% (w Polsce – 15,5%);
 - wg ustawowej granicy – 10,6%, mniej było tylko w woj. mazowieckim – 8,3%, zachodniopomorskim – 8,1%, dolnośląskim – 9,5%, śląskim – 7,8% i łódzkim – 10,3% (w kraju 12,2%);
- 2) w 2016 r. – w porównaniu do poprzedniego roku - istotnie zmniejszyła się liczba bezrobotnych w woj. opolskim (o 3 784, do 32 419 osób) i stopa bezrobocia (o 1,2 pkt proc. do 9,0%). Spadek tych wskaźników zanotowano we wszystkich powiatach regionu (równie wysokie spadki poziomu i stopy bezrobocia zanotowano w latach 2014-2015);
- 3) w 2016 r. liczba osób objętych pomocą społeczną w gminach woj. opolskiego wyniosła 35 041 osób i rodzin (3,5% mieszkańców woj. opolskiego), tj. 6,1% mniej niż w 2015 r.;
- 4) w 2016 r. nastąpiło dalsze zmniejszenie się obszaru województwa o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem. W 2015 r. z 4 gmin zagrożonych tym zjawiskiem, w 2016 r. pozostała tylko jedna gmina – Otmuchów (pow. nyski). Taka sytuacja wystąpiła po raz pierwszy w historii opracowywania tych analiz, tj. od 1999 r.²²;
- 5) większość gmin woj. opolskiego (38), podobnie jak w 2015 r. (40), znajduje się w grupie o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem (natomiast w latach 2010-2014 większość gmin w województwie było zagrożonych ubóstwem w stopniu wysokim);
- 6) w najlepszej sytuacji na tle innych gmin województwa znajdują się Opole Miasto i większość gmin w powiatach: opolskim ziemskim, krapkowickim, strzeleckim i oleskim;
- 7) w 2016 r. było:
 - 17 gmin o bardzo niskim zagrożeniu ubóstwem (24% wszystkich gmin województwa);
 - 15 gmin o niskim zagrożeniu ubóstwem (21% wszystkich gmin województwa);
 - 38 gmin o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem (54%);
 - 1 gmina o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem (1%);
- 8) w porównaniu do badań przeprowadzonych w 2015 r.:
 - nastąpił kolejny wzrost wartości najniższego wskaźnika miary rozwoju z 0,482 do 0,495, tj. o 13 pkt.;

²² Istotnym elementem tego zjawiska są notowane w 2016 r. wskaźniki bezrobocia, które osiągają wartości porównywalne do tych z początku lat 90-tych XX w., tj. transformacji ustrojowej Polski (np. w grudniu 2016 r. stopa bezrobocia w kraju wyniosła 8,3%, czyli był to najniższy poziom odnotowany w grudniu na rodzimym rynku pracy od 1991 r.).

- o 3 gminy spadła liczba gmin o wysokim wskaźniku ubóstwa (z 4 do 1 w 2016 r.);
- o 2 gminy zmniejszyła się liczba gmin o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem (z 40 w 2015 r. do 38 gmin w 2016 r.);
- spadła o 4 liczba gmin o niskim stopniu zagrożenia ubóstwem (z 19 w 2015 r. do 15 gmin w 2016 r.);
- ponad 2-krotnie wzrosła liczba gmin o bardzo niskim stopniu zagrożenia ubóstwem (z 8 w 2015 r. do 17 w 2016 r.).

Wykres 13. Liczba gmin o bardzo niskim i niskim, umiarkowanym i wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem w latach 2008-2016

Źródło: obliczenia własne ROPS w Opolu.

- 9) powodami poprawy sytuacji gmin w zakresie stopnia zagrożenia ubóstwem są przede wszystkim – tak samo jak w ubiegłym roku - dalszy spadek zarejestrowanych bezrobotnych i stopy bezrobocia (w latach 2013-2016 odpowiednio o ponad 37% i 5,3 pkt proc.) oraz spadek klientów ośrodków pomocy społecznej (w 2016 r. o ponad 6%, od 2013 r. o ponad 14%);
- 10) różnica między najniższą miarą rozwoju (0,495 - Otmuchów) i połową wskaźnika (0,500), określającego wysoki stopień zagrożenia ubóstwem, jest najniższa od wielu lat (5 pkt). Oznacza to poprawę wskaźników większości gmin, co umożliwiło części z nich „przejście” do grup zagrożonych ubóstwem w stopniu niskim lub bardzo niskim. Spowodowało też dalsze zmniejszenie się liczby gmin o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem (o 3 gminy – do jednej). Niemniej, z uwagi na to, że grupa gmin o umiarkowanym stopniu zagrożenia ubóstwem jest nadal największa (a wskaźniki części z ich nieznacznie przekraczają połowę wskaźnika), ich sytuacja może ulec zmianie (głównie ze względu na wahania na lokalnym rynku pracy);
- 11) średnioroczna wartość pomocy w woj. opolskim przypadająca na beneficjenta pomocy społecznej wyniosła 2 750 zł, tj. wzrosła o 9,6% (w 2015 r. było to 2 508 zł)²³;
- 12) średnioroczna wartość pomocy społecznej przypadająca na jednego mieszkańca województwa wynosiła 97 zł (w 2015 r. 94 zł);

²³ Bez kosztu pomocy na usamodzielnienie wychowanków ośrodków wsparcia.

- 13) w porównaniu do 2015 r. sytuacja większości gmin w zakresie stopnia zagrożenia ubóstwem po raz kolejny poprawiła się, szczególnie gmin dotychczas zagrożonych ubóstwem w stopniu wysokim. Wpływ na to miały systematycznie spadające od 2013 r. wskaźniki bezrobocia i innych zmiennych, przyjętych do obliczania stopnia zagrożenia ubóstwem. Należy jednocześnie podkreślić, że od 2008 r. wartość najniższej miary rozwoju w woj. opolskim nie spadła poniżej 0,400, co wskazuje na stabilną sytuację w tym zakresie z tendencją do poprawy;
- 14) istotną poprawę sytuacji życiowej rodzin z dziećmi, korzystających z pomocy społecznej, stanowi nowe świadczenie wychowawcze wprowadzone ustawą z 11 lutego 2016 r. o *pomocy państwa w wychowaniu dzieci*, jednak z uwagi na to, że nie jest ono wliczane do dochodu uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej, można jedynie powoływać się na bieżące informacje MRPiPS wskazujące, że program może istotnie poprawić sytuację rodzin, w tym „może obniżyć liczbę dzieci zagrożonych ubóstwem relatywnym nawet o połowę”²⁴.

7. Rekomendacje

1. Celem oceny sytuacji życiowej mieszkańców woj. opolskiego, w tym osób i rodzin szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, należy:
 - kontynuować monitoring stopnia zagrożenia ubóstwem w poszczególnych gminach woj. opolskiego w oparciu o metodę *wzorca rozwoju*;
 - monitorować działania prowadzone przez samorząd terytorialny w zakresie ograniczenia i łagodzenia skutków ubóstwa;
 - systematycznie publikować wyniki przeprowadzonych badań i analiz z tego zakresu, w tym umożliwić do nich dostęp w wersji elektronicznej.
2. Zgodnie z zapisami ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w tym art. 21 pkt.8, kontynuować coroczne badania w zakresie *oceny zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego* w oparciu o informacje sporządzone przez jednostki samorządu gminnego i powiatowego, zwłaszcza w zakresie profilaktyki i działań aktywizujących zmierzających do ograniczania zjawiska ubóstwa w regionie.

²⁴ MRPiPS, *Wpływ programu Rodzina 500 plus na zagrożenie ubóstwem*, s. 2 <http://www.mpips.gov.pl/wsparcie-dla-rodzin-z-dziecmi/rodzina-500-plus/dokumenty-i-opracowania/wplyw-programu-rodzina-500-plus-na-zagrozenie-ubostwem/> (28.03.2017).

8. Bibliografia i materiały źródłowe

- 1) Jajuga K. (red.) *Ekonometria. Metody i analizy problemów ekonomicznych*, Wrocław 1998
- 2) *Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2015 roku*, GUS, Warszawa 2016
- 3) *Sprawozdania MPiPS-03 z udzielonych świadczeń udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za okres I-XII 2015 r. oraz I-XII 2016 r.*
- 4) *Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2015 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych)*, wraz z aneksem tabelarycznym, Opracowanie sygnałne, Warszawa 2016

9. Załącznik

Tabela 14. Stopień zagrożenia ubóstwem w gminach woj. opolskiego w latach 2015-2016 – dane szczegółowe

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2016 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik miernika rozwoju w 2015 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik bezrobocia (L. bezrobotnych do l. mieszkańców)		Różnica 2016/2015	Wskaźnik liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną								
				2015 r.	2016 r.		z tytułu ubóstwa		Różnica 2016/2015	w rodzinach niepełnych		Różnica 2016/2015	w rodzinach wielodzietnych		Różnica 2016/2015
						2015 r.	2016 r.	2015 r.		2016 r.	2015 r.		2016 r.	2015 r.	
1.	Prószków	1	1	2,15	2,08	-0,07	0,35	0,32	-0,03	0,38	0,40	0,02	0,64	0,72	0,08
2.	Reńska Wieś	0,800	0,709	3,43	2,96	-0,47	0,56	0,63	0,07	0,51	0,44	-0,07	0,93	0,64	-0,29
3.	Strzelce Op.	0,796	0,672	2,86	2,55	-0,31	1,07	0,71	-0,36	0,66	0,54	-0,12	0,86	0,62	-0,24
4.	Dobrzeń Wik.	0,777	0,762	2,30	2,19	-0,11	0,10	0,11	0,01	1,22	1,20	-0,02	1,70	1,69	-0,01
5.	Zawadzkie	0,771	0,701	2,20	2,04	-0,16	2,65	2,67	0,02	0,76	0,53	-0,23	0,55	0,58	0,03
6.	Izbicko	0,766	0,757	1,74	1,46	-0,28	2,68	2,73	0,05	0,39	0,44	0,05	0,83	0,81	-0,02
7.	Ozimek	0,760	0,699	3,16	2,88	-0,28	2,00	1,94	-0,06	0,61	0,45	-0,16	0,51	0,51	0,00
8.	Chrzastowice	0,754	0,765	2,69	2,22	-0,47	0,71	0,57	-0,14	0,28	0,42	0,14	1,06	1,21	0,15
9.	Opole	0,753	0,697	3,12	2,97	-0,15	1,34	1,22	-0,12	0,69	0,58	-0,11	0,50	0,43	-0,07
10.	Praszka	0,746	0,688	2,73	2,39	-0,34	1,94	1,92	-0,02	0,63	0,63	0,00	0,70	0,53	-0,17
11.	Leśnica	0,740	0,675	2,11	1,78	-0,33	0,73	0,73	0,00	0,66	0,64	-0,02	1,27	1,01	-0,26
12.	Zdzieszowice	0,731	0,616	2,68	2,42	-0,26	2,29	1,83	-0,46	1,03	0,65	-0,38	0,90	0,58	-0,32
13.	Dąbrowa	0,725	0,635	3,32	2,82	-0,50	2,23	1,82	-0,41	0,56	0,38	-0,18	1,05	0,75	-0,30
14.	Rudniki	0,718	0,664	3,03	2,94	-0,09	0,28	0,35	0,07	0,74	0,52	-0,22	2,01	1,58	-0,43
15.	Turawa	0,718	0,641	2,75	2,37	-0,38	1,15	1,24	0,09	0,70	0,61	-0,09	1,12	0,79	-0,33
16.	Łubniany	0,713	0,741	2,47	2,39	-0,08	1,56	1,58	0,02	0,43	0,72	0,29	0,78	0,64	-0,14
17.	Walce	0,704	0,639	2,69	2,25	-0,44	2,34	2,20	-0,14	0,74	0,61	-0,13	0,93	0,79	-0,14
18.	Strzeleczy	0,681	0,652	3,89	3,36	-0,53	2,56	2,70	0,14	0,73	0,62	-0,11	0,47	0,61	0,14
19.	Biała	0,680	0,708	3,37	2,99	-0,38	3,45	3,33	-0,12	0,29	0,39	0,10	0,83	0,91	0,08
20.	Komprachcice	0,678	0,655	2,79	2,75	-0,04	2,41	2,19	-0,22	0,88	0,89	0,01	0,63	0,53	-0,10
21.	Lasowice Wlk.	0,668	0,603	2,18	2,35	0,17	2,80	2,18	-0,62	0,92	0,65	-0,27	1,34	0,98	-0,36
22.	Polska Cerekiew	0,667	0,582	4,34	3,74	-0,60	0,98	0,80	-0,18	1,12	0,70	-0,42	1,03	0,80	-0,23
23.	Ujazd	0,666	0,623	2,41	2,12	-0,29	2,92	2,89	-0,03	0,68	0,58	-0,10	1,29	1,16	-0,13
24.	Olesno	0,666	0,611	2,57	2,21	-0,36	2,63	2,22	-0,41	0,86	0,73	-0,13	1,14	0,94	-0,20
25.	Gogolin	0,647	0,612	3,41	3,04	-0,37	2,85	3,06	0,21	0,64	0,60	-0,04	1,13	0,95	-0,18
26.	Tarnów Op.	0,647	0,640	2,72	2,41	-0,31	2,26	2,02	-0,24	0,49	0,58	0,09	1,41	1,33	-0,08
27.	Bierawa	0,633	0,641	3,31	2,85	-0,46	2,56	2,42	-0,14	0,65	0,74	0,09	0,84	0,99	0,15

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2016 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik miernika rozwoju w 2015 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik bezrobocia (L. bezrobotnych do l. mieszkańców)		Różnica 2016/2015	Wskaźnik liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną								
				2015 r.	2016 r.		z tytułu ubóstwa		Różnica	w rodzinach niepełnych		Różnica	w rodzinach wielodzietnych		Różnica
				2015 r.	2016 r.	2015 r.	2016 r.	2016/2015	2015 r.	2016 r.	2016/2015	2015 r.	2016 r.	2016/2015	2015 r.
28.	Skarbimierz	0,626	0,578	3,99	3,63	-0,36	3,73	3,05	-0,68	0,82	0,53	-0,29	1,13	1,13	0,00
29.	Głogówek	0,613	0,574	3,78	3,21	-0,57	1,83	1,45	-0,38	0,85	0,80	-0,05	1,39	1,15	-0,24
30.	Kolonowskie	0,609	0,591	1,85	2,05	0,20	4,04	3,70	-0,34	0,89	0,96	0,07	1,73	1,33	-0,40
31.	Kluczbork	0,601	0,581	2,82	2,58	-0,24	4,07	3,88	-0,19	1,46	1,32	-0,14	0,98	0,86	-0,12
32.	Dobrodzień	0,601	0,563	2,27	2,25	-0,02	3,63	3,23	-0,40	0,82	0,62	-0,20	3,16	2,52	-0,64
33.	Glucholazy	0,598	0,572	4,73	4,34	-0,39	5,03	4,35	-0,68	1,09	0,99	-0,10	0,81	0,69	-0,12
34.	Lubsza	0,598	0,578	4,28	4,19	-0,09	3,45	3,11	-0,34	0,77	0,70	-0,07	1,13	1,05	-0,08
35.	Radłów	0,594	0,608	3,08	2,83	-0,25	1,60	1,41	-0,19	0,59	1,07	0,48	1,62	1,26	-0,36
36.	Namysłów	0,593	0,563	3,39	3,32	-0,07	3,83	3,38	-0,45	0,98	0,77	-0,21	1,45	1,26	-0,19
37.	Skoroszyce	0,591	0,550	3,90	3,01	-0,89	5,45	4,79	-0,66	0,70	0,58	-0,12	2,25	2,03	-0,22
38.	Korfantów	0,591	0,546	4,13	3,22	-0,91	3,25	3,10	-0,15	0,99	0,75	-0,24	1,66	1,42	-0,24
39.	Cisek	0,578	0,552	3,05	2,58	-0,47	4,11	3,87	-0,24	1,39	1,22	-0,17	1,47	1,27	-0,20
40.	Pawłowiczki	0,576	0,541	4,05	3,62	-0,43	4,43	4,32	-0,11	1,09	0,77	-0,32	1,60	1,48	-0,12
41.	Popielów	0,575	0,557	3,08	3,17	0,09	1,15	2,14	0,99	1,25	0,84	-0,41	1,95	1,77	-0,18
42.	Tułowice	0,575	0,558	3,02	2,50	-0,52	3,44	3,60	0,16	1,37	1,16	-0,21	1,39	1,49	0,10
43.	Nysa	0,571	0,548	3,99	3,30	-0,69	5,00	4,53	-0,47	1,31	1,22	-0,09	1,23	1,07	-0,16
44.	Łambinowice	0,568	0,508	4,45	3,53	-0,92	6,97	5,48	-1,49	1,32	0,64	-0,68	2,74	2,23	-0,51
45.	Gorzów Śl.	0,565	0,558	2,93	2,56	-0,37	1,72	1,98	0,26	1,04	1,14	0,10	2,13	2,00	-0,13
46.	Jemielnica	0,565	0,549	2,25	2,20	-0,05	3,07	3,05	-0,02	1,20	1,08	-0,12	2,78	2,42	-0,36
47.	Krapkowice	0,563	0,541	3,54	2,96	-0,58	4,04	3,72	-0,32	1,52	1,40	-0,12	1,44	1,23	-0,21
48.	Brzeg	0,563	0,552	3,80	3,50	-0,30	4,58	4,45	-0,13	1,32	1,25	-0,07	1,21	1,12	-0,09
49.	Murów	0,550	0,537	3,71	3,18	-0,53	4,88	4,66	-0,22	1,25	1,46	0,21	1,72	1,35	-0,37
50.	Grodków	0,549	0,520	5,61	4,75	-0,86	4,99	4,39	-0,60	1,26	1,04	-0,22	1,54	1,26	-0,28
51.	Pakosławice	0,546	0,519	5,26	4,14	-1,12	10,11	8,37	-1,74	1,25	1,46	0,21	1,63	1,06	-0,57
52.	Zębowice	0,545	0,557	3,06	2,32	-0,74	5,58	5,56	-0,02	1,31	1,92	0,61	1,37	1,70	0,33
53.	Kietrz	0,545	0,521	4,66	4,08	-0,58	5,35	4,72	-0,63	1,02	0,98	-0,04	2,29	1,71	-0,58
54.	Wołczyn	0,543	0,516	4,72	4,14	-0,58	3,59	3,44	-0,15	1,13	0,99	-0,14	2,44	1,82	-0,62
55.	Olszanka	0,536	0,528	3,88	3,65	-0,23	4,06	3,87	-0,19	1,07	1,03	-0,04	2,43	2,43	0,00
56.	Kędzierzyn-Koźle	0,535	0,523	4,32	3,86	-0,46	4,55	4,05	-0,50	1,52	1,36	-0,16	1,65	1,59	-0,06
57.	Pokój	0,535	0,512	4,76	3,87	-0,89	6,10	5,54	-0,56	1,66	1,59	-0,07	1,78	1,34	-0,44
58.	Lewin Brzeski	0,531	0,512	4,77	4,46	-0,31	1,52	1,05	-0,47	1,75	1,53	-0,22	2,21	1,95	-0,26

Lp.	Gmina	Wskaźnik miernika rozwoju w 2016 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik miernika rozwoju w 2015 r. (stopień zagrożenia ubóstwem)	Wskaźnik bezrobocia (L. bezrobotnych do l. mieszkańców)		Różnica	Wskaźnik liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną								
				2015 r.	2016 r.		z tytułu ubóstwa		Różnica	w rodzinach niepełnych		Różnica	w rodzinach wielodzietnych		Różnica
				2015 r.	2016 r.	2016/2015	2015 r.	2016 r.	2016/2015	2015 r.	2016 r.	2016/2015	2015 r.	2016 r.	2016/2015
59.	Byczyna	0,529	0,513	4,24	3,67	-0,57	3,98	4,33	0,35	1,55	1,30	-0,25	2,24	2,07	-0,17
60.	Paczków	0,526	0,504	5,30	4,23	-1,07	6,28	5,33	-0,95	1,50	1,34	-0,16	2,11	1,76	-0,35
61.	Baborów	0,523	0,508	5,17	4,37	-0,80	8,07	7,26	-0,81	1,94	1,81	-0,13	1,61	1,32	-0,29
62.	Świerczów	0,523	0,513	4,67	4,27	-0,40	8,38	7,43	-0,95	0,84	1,08	0,24	4,00	2,40	-1,60
63.	Głubczyce	0,521	0,516	4,77	4,90	0,13	6,91	6,81	-0,10	1,18	1,17	-0,01	2,15	1,89	-0,26
64.	Kamiennik	0,513	0,482	4,95	4,28	-0,67	1,50	1,13	-0,37	2,98	1,72	-1,26	5,23	3,13	-2,10
65.	Lubrza	0,511	0,519	5,16	5,06	-0,10	5,00	5,59	0,59	1,29	1,36	0,07	1,71	2,09	0,38
66.	Domaszowice	0,511	0,520	3,51	4,23	0,72	2,86	2,53	-0,33	1,74	1,48	-0,26	2,34	2,86	0,52
67.	Wilków	0,506	0,493	4,86	4,46	-0,40	8,65	6,28	-2,37	1,54	1,34	-0,20	3,50	3,01	-0,49
68.	Niemodlin	0,503	0,499	4,20	3,94	-0,26	7,68	7,23	-0,45	1,93	1,91	-0,02	2,76	2,60	-0,16
69.	Prudnik	0,501	0,494	5,73	5,14	-0,59	4,16	3,86	-0,30	2,06	1,85	-0,21	2,17	2,10	-0,07
70.	Branice	0,501	0,502	4,91	4,36	-0,55	11,82	11,92	0,10	1,50	2,04	0,54	2,36	2,14	-0,22
71.	Otmuchów	0,495	0,52	3,96	3,49	-0,47	4,93	7,95	3,02	1,15	2,25	1,10	2,61	3,90	1,29
	wzorzec	x	x	1,76	1,46	-0,30	0,10	0,11	0,01	0,28	0,38	0,10	0,47	0,43	-0,04